

Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen vil afvente redegørelse fra KU. Her ses hun ved samrådet i Folketinget d. 10. februar sammen med sin departementchef Uffe Toudal Pedersen.

Voksende krav om uvildig undersøgelse

Mange i forskersamfundet undrer sig over, at KU og Videnskabsministeriet ikke handler i Penkowa-sagen

"Der er ingen vindere i Penkowa-sagen. Den er ødelæggende for os alle, for KU, for Videnskabsministeriet, for videnskabens troværdighed. Derfor er det enormt vigtigt, at der ryddes hurtigt op i sagen", siger medicinprofessor **Torben V. Schroeder**. "Oprydning betyder, at der skal laves en hurtig gennemgang af Penkows videnskab. Og at der laves en uvildig undersøgelse af KUs håndtering af sagen – inkl. Ralf Hemmingsens rolle - samt af Videnskabsministeriets og eks-minister Helge Sanders rolle".

Presset for at få gennemført en uafhængig og uvildig undersøgelse af Penkowa-sagen og alle dens udløbere vokser. Først var det de 58 underskrivere, som krævede KUs håndtering af sagen kulegravet. Men nu - efter at sagen er eksploderet til også at have tråde til eks-minister Sander - er der mange andre forskere, der undrer sig over, at der ikke bare laves en hurtig uvildig analyse.

Videnskabsministeren parkerede sagen

Rasmus Prehn (S) krævede sammen med **Jonas Dahl** (SF) og **Per Clausen** (Enhedslisten) ved samråd med Videnskabsministeren, at der blev gennemført en hurtig undersøgelse af såvel KUs håndtering, som ministeriets og Sanders rolle.

KUs ledelse har igangsat en halv-uvildig undersøgelse ved Kammeradvokaten (statens advokat). Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen (K) er heller ikke indstillet på en hurtig afvikling. Hun vil først have sagen undersøgt ved redegørelser fra KU. Først derefter vil hun / ministeriet tage stilling til sagen som tilsynsmyndighed.

Og **Jesper Langballe** (DF) – som er afgørende for et folketingsflertal udenom regeringen – vil ikke

støtte en hurtig undersøgelse, men støtter ministerens køreplan: "Vi kan jo ikke have særundersøgelser kørende om alting".

KU-ledelsen modsætter sig undersøgelse

Professor Elisabeth Bock var en af initiativtagerne til underskriftsindsamlingen i december. KU-ledelsen holdt derefter et dialogmøde d. 13. januar: "Men det blev resultatløst møde, for KUs bestyrelsesformand fastslog fra starten, at der ikke ville blive en uvildig undersøgelse nu. Og så var der jo ikke så meget at snakke om", fortæller Bock, der ikke skjuler sin meget kritiske holdning til KU-ledelsens håndtering af sagen: "Det var vores indtryk, at rektoratet modsætter sig en undersøgelse. Rektors motiver kan man kun gisne om, men de kunne fx handle om, at han ikke ønsker en nærmere undersøgelse af KUs forvaltning af sagen. I mine øjne er der begået afgørende fejl, som har betydet, at Penkowa-sagen nu har udviklet sig så dramatisk: Som dekan accepterede han Penkows skiftende forklaringer og løgne om rotteforsøgene i 2002. Han sendte ikke sagen til Uredelighedsudvalget, men igangsatte en pseudoundersøgelse. Han underkendte disputatsudvalget. KUs chefjurist prøvede at bremse en ph.d.-studerendes klage over Penkowa. Rektor fik en Penkowa-klage i 2008 placeret i KUs Praksisudvalg, som ikke gennemførte en reel efterprøvning og som rensede Penkowa. Der er mange besynderlige dispositioner, som har betydning for sagens forløb", siger Bock.

Se tema Penkowa side 11-17.

NOVO breder sig på KU 4
Hvilke konsekvenser har det, at NOVO betaler en femtedel af Panums budget?

CBS: Lomborg er tap'er 6
Hører en politisk tænketank hjemme på et uni som CBS?

UniLovs-reform snart vedtaget 7-9
- så snart får rektor mere magt. Og ministeren kan pålægge 3-5 pligtige mål i udviklingskontrakten. Ikke lovpligt til reel medbestemmelse

Sanders magtfordrejning? 12
- da han brugte 30 anonyme spørgsmål til at sværte og passivere forskningsråd, for derefter at gennemtvinge lovgivning

Topembedsmænd brød loven 12
- accepterede at Sander indleverede 30 anonyme spørgsmål, selvom Sander kendte kilden

TEMA: Det grå guld 18-21

Pensionstidspunkt – et tabu 18
Institutleder ville gerne have fast pensionsgrænse. Tillidsmanden vil have institutlederen til at tage ansvar

Økonomernes dominans 24
Arbejdsmarkedsforsker og økonom landede i offentlig fejde om stort set alt: Om efterlønnen, om den økonomiske videnskabs rolle og om forskeres samfundsrolle

Publiceringsmålinger 28
- favoriserer traditionel forskning, mener lektor. Nej, det åbner ansøgningsfelter, mener dekan

Hvorfor protesterer rektorer ikke? 31
Rektorer fører en eftergivenesspolitik over for politikerne, konstaterer engelsk politolog. ESSAY

je

Der er ingen vindere i Penkowa-sagen. Den er ødelæggende for os alle, for KU, for Videnskabsministeriet, for videnskabens troværdighed. Derfor er det enormt vigtigt, at der ryddes hurtigt op i sagen

Torben V. Schroeder

Ikke et ord om Penkowa

Der bliver gjort meget fra en bred politisk front for både at retfærdiggøre og skjule en række af de utilsigtede konsekvenser af de drastiske revisioner af universitetsloven i 2003 og 2007. Det er naturligvis mest de universitetsansatte, der oplever konsekvenserne i hverdagen.

Et af de mest indlysende skift for de ansatte er fratagelsen af den faglige magt – at de, der rent faktisk ved mest om de faglige områder, ikke nødvendigvis har det afgørende ord. Med de nye ledelsesformer er der ikke bare smuglet, men ret åbenlyst indført andre kriterier for, hvad der er god videnskabelig arbejdsform.

Med selvstændiggørelse af universiteternes ledelser i form af eksternt dominerede bestyrelser og ansatte ledelser med dertil hørende bureaukratisk underbinding er der etableret en anden forståelse af, hvorledes det universitære arbejde bliver forvaltet og formet i forhold til omgivelserne.

Det er naturligvis ikke svært for disse ledelser at tilpasse sine beslutninger, således at de behager det herskende politiske flertal. Men det får ret alvorlige følger for det videnskabelige arbejde. Det er naturligvis urimeligt, at det faglige miljø pålægges problemer som når enstemmige bedømmelsesudvalg underkendes. Det er jo dybest set udtryk for ophævelse af fagligheden. Og endnu mere, hvis det forholder sig sådan, at gentagne advarsler og andre vurderinger ikke bliver taget alvorligt.

Den faglige erodering sker via indførelse af andre kriterier end de anerkendte akademiske, som tilmed er domine-

rende for ledelsesformen på universiteterne. I sidste nummer af FORSKERforum fortaltes historien om, hvordan det var muligt for et universitets ledelse at afvise en internationalt anerkendt professor med et argument, som ikke burde vægte ved en vurdering af en ansættelsesegnet på et universitet. Det stiller selvfølgelig spørgsmål ved værdien af den nuværende ansættelsesbekendtgørelse, men i lige så høj grad forvaltningen heraf.

“Fagligheden er meget sårbar og bliver let taberen i det politiserende spil, som universitetsledelserne spiller. Og vi oplever ofte, at kritik bliver taget ilde op

Netop sidstnævnte er med til at understrege det alvorlige i transformationen eller firmatiseringen af universiteterne, om man vil. Universiteterne gøres til virksomheder, hvor der lægges vægt på andre værdier end de rent videnskabelige. Det handler f.eks. om de mange point, der gives for at tiltrække eksternt finansiering eller i

at sikre en høj profilering i forhold til samfundet og især i forhold til det private erhvervsliv.

Dette ændrer betingelserne for at fungere som universitetsansat. På den ene side kan man vælge at stå på ræset og netværke og sikre sig magtfulde venner. Det vil med den nye tidsånd give lettere adgang til både forskningsmidler og prestige. Man kan omvendt forsøge at holde de strengt akademiske dyder højt, men da må man i højere grad fare med lempe. Risikoen for at få prædikatet ”uproduktiv” eller ”urentabel” er nærliggende.

Det er dog ganske uacceptabelt. Selv om de nuværende ledelser er meget fokuseret på universiteternes markedsværdi, er de nye kriterier for god universitetsvirksomhed ikke acceptable. Ingen tvivl om, at der seriøst er mange forskningspenge på spil og der satses derfor hårdt på disse forskningsmæssige højprestige-områder.

Fagligheden er meget sårbar og bliver let taberen i det politiserende spil, som universitetsledelserne spiller. Og vi oplever ofte, at kritik bliver taget ilde op. Som universitetsforsker kunne man derfor have det fromme ønske, at der var større sikkerhed for whistle-blowere i det faglige miljø. I dag er det alt for risikofyldt at træde frem.

Men den topstyrede uni-verden er vel allerede nu så infiltreret i de nye mekanismer, at det er spørgsmålet, om ledelserne ønsker den form for kritisk aktivitet?

OK2011: Nul og nix til uni-lærere og forskere

Uni-lærere og forskere får ikke mere i lønningsposen, så nogle må se frem til at få vand i vinglasset.

Arbejdsgiverne havde før OK-forhandlingerne 2011 annonceret, at der ikke var råd til lønstigninger. Derfor satsede fagforeningerne på, at der ville være indrømmelser på 'bløde krav', fx på arbejdstid, timelærere m.m. Men der var ikke noget at hente, konstaterer **DMs formand Ingrid Stage** efter at forhandlingerne blev afsluttet i onsdags.

"Det blev en ren vedligeholdelses-OK, og på uni-området er resultatet stærkt utilfredsstillende. Der var ikke vilje fra arbejdsgivernes side til at gennemføre nødvendige oprydninger, som økonomisk ikke ville have haft betydning", siger hun, der var med i ACs forhandlingsdelegation (AC er paraplyforhandler for alle akademiker-fagforeninger).

"Fagforeningerne gik efter at få en aftale om, hvordan der kan sættes en bremse på det galopperende merarbejde på uni: Fagforeningerne krævede mulighed for at lave bindende lokalaftaler om arbejdstiden, som skulle være tillidsfolkernes redskab til at bremse det ubetalte overarbejde. I dag er der ikke aftaler om merarbejde p.g.a. især undervisning. Og hvor der faktisk laves arbejdstidsopgørelser / selvanvigelser har vi eksempler på, at ledelsen alligevel har slettet et stort pålagt merarbejde med henvisning til at uni-arbejde er "ukontrollabelt". Derfor krævede vi en ramme for bindende aftaler", forklarer DM-formanden.

Pinlig opførsel af Videnskabsministeriet

"Men fagforeningerne fik ikke aftale om arbejdstiden. Og det er ekstra pinligt, fordi Videnskabsministeriet faktisk erkender, at der sker misbrug og tilsyneladende var villige til at gøre noget på det område. Men i allersidste fase i forhandlingerne skulle fagforeningerne som modydelse for arbejdstidsaftalen på uni acceptere, at mulighederne for at lave arbejdstidsaftaler på professionshøjskolerne skulle forringes. Og disse to ting hænger jo ikke sammen, så det ville fagforeningerne selvfølgelig ikke gå med på".

Fagforeningerne kom heller ikke igennem med en aftale om, at timelærerne skal opdækkes, så denne gruppe får lignende vilkår som de øvrige ansatte, fx pensionsvilkår.

Der blev indgået aftale om, at der skal drøftes stillingsstruktur med Videnskabsministeriet i de kommende år: "Fagforeningerne vil især fokusere på de akademiske tap'ere (efter fusionerne), på en forbedring af ansættelsesvilkårene for timelærerne m.m. Og så hører undervisningsass. ikke hjemme på et verdensklasse-uni, så den kategori skal fjernes fra stillingsstrukturen. Arbejdsfeltet dækkes jo ind af eksterne lektorer og vid.ass.", slutter DM-formanden.

Minister intimiderer professor

Må en minister angribe en kendt professors integritet og dermed prøve at lukke munden på professoren? Det vil Statsministeren ikke svare på. Han afviste i midten af februar på sit ugentlige pressmøde at svare på spørgsmålet med henvisning til, at han ikke kendte nok til sagen: "Den må udviklingsministeren selv stå til ansvar for".

Kontroversen handler om, at udviklingsminister Søren Pind offentligt har kaldt forvaltningsrets-professor Claus Haagen Jensen for "manisk presseliderlig"? "Uvidenskabelig?" Og samtidig beskyldt professoren for at sprede "løgne". Det skete først via Pinds personlige blog og efterfølgende i en større kronik i Jyllands-Posten.

Søren Pind er utilfreds med Claus Haagen Jensen, fordi denne gentagne gange har udtalt sig »moraliserende« i stedet for at holde sig til juraen: "Moral kan man altid diskutere, men en politiker, der ser sig selv hængt ud for ulovligheder, bliver alt andet lige hårdere ramt end mange andre. Det er et spørgsmål om ære. Værdighed", skrev Søren Pind i JP-kronikken.

Haagen Jensen er meget brugt af journalister, fordi han er en af meget få forvaltningsrets-jurister, som tør udtale sig om kontroversielle temaer. Professoren har skrevet til Søren Pind for at få en forklaring eller undskyldning. Hvis han ikke får det, så vil han indlede en injuriersag.

JP

Novo breder sig på KU-SUNDS forsknings

Novo Nordisk tegner sig for mere end en femtedel af KU-Sund's samlede forskningsbudget. Det risikerer skævvridning af priorite-

Novo har købt Panum-instituttet...

Sådan lyder en stående joke i sundhedsvidenskabelige kredse på og omkring KU. Gennem sin store fond, har Novo Nordisk længe været den vigtigste eksterne bidragsyder til sundhedsforskningen på KU, men med finansieringen af to nye,

2011: Novos femtedel

Det er umuligt på forhånd at fastslå, præcis hvad Novo Nordisk Fonden vil komme til at bidrage med i 2011, men alt tegner til at Novo vil stå for 1/5 af budgettet.

Antager man, at de øvrige donationer til store og små forskningsprojekter vil ligge på nogenlunde samme niveau, og at de to nye centre vil trække noget, der ligner den forventede årlige bevilling på 88,5 og 35 millioner, så kan den samlede forskningsbevilling hurtigt bevæge sig over på den anden side af 200 millioner kroner.

KU-Sund har da også selv budgetteret med en stigning i de eksterne forskningsbevillinger i 2011 på 100 millioner kroner, først og fremmest på grund af indfasningen af de omtalte Novo Nordisk-centre.

Novo: En femtedel af bevillingerne

Det samlede forskningsbudget for KU-Sund inklusiv basisbevillinger lød i 2010 på 800 millioner, og med 100 millioner yderligere vil tallet altså være omkring 900 i 2011. Af disse forskningsbevillinger vil Novo Nordisk komme til at tegne sig for mere end en femtedel, hvis prognoserne holder stik.

Dekanatet på KU-Sund bekræfter, at med bevillingerne til de to nye centre samt Proteincenteret (som Novo Nordisk Fonden donerede 600 millioner til i 2006) er det sandsynligt, at pengestrømmen fra Novo Nordisk i 2011 vil runde 200 millioner kroner. De mener dog, at det er mest retvisende at se pengene i forhold til hele fakultetets omsætning, fordi der ligger en del administrationsomkostninger indeholdt i centrene bevillinger. I den sammenhæng tegnede Novo Nordisk Fonden sig i 2010 for godt fem procent, og den andel vil altså blive mere end fordoblet i 2011. Dertil kan man så vælge at regne den egenbetaling, som Sund selv er forpligtet til at ligge oven i donationerne. For Metabolismecenterets vedkommende forventes det at udgøre 20 millioner årligt til administration og drift.

store centre – Metabolismecenteret og Stamcellecenteret – bliver der fra 2011 tale om voldsom dominans på forskningsbudgettet.

I 2010 tegnede Novo Nordisk Fonden sig for eksterne bevillinger for godt 94 millioner kroner. Men i 2011 bliver der for alvor taget hul på bevillingerne til henholdsvis Metabolismecenteret og Stamcellecenteret. De to centre vil over ti år kunne trække henholdsvis 885 og 350 millioner kroner.

Videnskabernes Selskab: Problematiske finansieringsandel

Det samlede forskningsbudget for KU-Sund inklusiv basisbevillinger lød i 2010 på 800 millioner, og med 100 millioner yderligere vil tallet altså være omkring 900 i 2011. Af disse forskningsbevillinger vil Novo Nordisk komme til at tegne sig for mere end en femtedel, hvis prognoserne holder stik.

Uanset hvordan man vender og drejer tallene, så melder der sig et principielt spørgsmål: *Findes der en forskningsforsvarlig grænse for, hvor meget en enkelt donor kan fylde på et fakultets forskningsbudget?*

Det spørgsmål er meget relevant med Novos bevillingsandel, mener **Kirsten Hastrup**, præsident for Videnskabernes Selskab.

"Der findes jo ikke nogen officielt fastsat grænse. Men når vi er oppe i den størrelsesorden her, så burde man diskutere, om ikke grænsen er nået", siger hun.

Kirsten Hastrup slår fast, at hun ikke har detailkendskab til området og til specifikke problemstillinger, men på det principielle plan mener hun ikke, det er godt, at en enkelt virksomhed bliver så vigtig for driften af et fakultet, som det er tilfældet med Novo Nordisk.

"Problemet er, hvis der opstår et afhængighedsforhold i forhold til et firma med en særlig interesse, og der så sker der en forskningsmæssig drejning eller prioritering i en bestemt retning. Det kan skade den bredde, som ellers er forskningens adelsmærke", siger hun.

Forskningen drejes i bestemt retning

Det er da heller ikke gået ubemærket hen i forhold til forskningen, at Novo Nordisk spæder så meget i kassen, som de gør.

"Helt overordnet, så får forskningen den drejning, Novo Nordisk synes er rigtig. Anderledes kan det ikke være", siger **Carl Henrik Brogren**, indtil for nyligt lektor i immunologi ved Panum-instituttet, men netop flyttet til en emeritusstilling ved Rigshospitalet.

Han fortæller, hvordan de store kapitalind-

Novo Nordisk tjener formuer på sin insulin-produktion - o

spøjtninger skaber nogle enormt ressourcestærke forskningsmiljøer – "kejserriger", kalder han dem. Det er i sig selv ikke et problem. Men skabelsen af forskningsmæssige A- og B-hold har alligevel en betydning:

"Bevillingshaverne kommer til at sidde på rekruttering af de bedste studerende. De unge er ikke dumme – de tager derhen hvor pengene er. Og det gør det sværere for de mindre fisk", fortæller Brogren.

Skaber A-B-C-hold

Problematikken med A- og B-hold har været på dagsordenen allerede inden de to nye centre gik i luften. I marts sidste år opfordrede HSU-medlem **Joan Lykkeaa** således KU' bestyrelse til at diskutere den skævvridning af forholdene, hun som laborant oplevede på KU-Sund: "Jeg kan blive nervøs for, at der spredes sig en mistemning på universitetet generelt", sagde hun dengang til Universitetsavisen.

På det tidspunkt havde Proteincenteret et par år på bagen, og allerede på det tidspunkt, kunne man se en effekt i forhold til forskningsområdenes interne konkurrenceforhold.

"Det hele afhænger i dag af, hvem der vil bevilge penge, så man får et voldsomt løft af nogle forskningsområder, mens andre sygner hen. De forskere, der tilfældigvis ikke er inden for et modeområde, får dermed dårligere vilkår

g en væsentlig del af de penge havner på Sundhedsvidenskabeligt Fakultet, KU.

og køres agterud”, lød det dengang fra professor **Allan Randrup Thomsen**, professor ved SUND og TR for Foreningen af Speciallæger.

Forvridning mod diabetes-2 forskning

Langt størstedelen af Novo Nordisk Fondens bevillinger retter sig mod diabetes-forskning, og særligt diabetes type 2. Det skyldes – vurderer flere kilder – at nye behandlingsformer til diabetes 2 har langt større strategisk interesse for Novo Nordisk end diabetes 1, hvor man allerede er verdensledende med sin insulinbehandling.

”Det nye Metabolismecenter har en meget klar diabetes 2-orientering, det kan man ikke komme udenom”, bekræfter **Allan Vaag**, overlæge ved Steno Diabetes Center. Men han forsvare også, at diabetes 2 har den største forskningsmæssige prioritet.

”Type 2-populationen er 5-10 gange større end type 1, og det er et større problem, blandt andet i ulandene. Samtidig går metabolisme- og type 2-forskningen rigtig stærkt. Der sker meget både i volumen og impact-mæssigt. Så der er mange samfaldende interesser mellem samfund og industri. Og endelig kan man jo sige, at samfundet også har interesse i, at industrien tjener penge”, slutter Allan Vaag.

lah

Dekan: Vi skal blæse med mel i munden

Wewer mener, SUND både kan satse på bredde og top.

Prognoser fortæller, at Novo Nordisk vil tegne sig for mere end en femtedel af KU-Sunds budget i 2011. Det er en betænkelig høj andel, fordi man hermed risikerer, at det er industrien, som dikterer og prioriterer det uafhængige universitets aktiviteter, siger kritikere.

FORSKERforum har spurgt SUNDs dekan Ulla Wewer om hendes syn på problemstillingerne. Hun har svaret skriftligt, da hun ikke ønsker et blive interviewet, hvorfor FORSKERforum ikke kan stille uddybende spørgsmål, når dekansne svarer ukonkret og i slagord.

MAIL-INTERVIEW

Hvad betyder det for bredden, når enkelte forskningsområder fylder meget?

”Jeg mener, det er helt tydeligt, at de store donationer i sig selv gavner bredden i fakultetets forskning. De skaber langsigtede muligheder for grundforskning indenfor endog meget brede forskningsemner, og der skabes mulighed for nye samarbejder med andre forskere på fakultetet og universitetet i øvrigt. Desuden vil jeg fremhæve, at de store donationer bidrager til forbedring af infrastrukturen idet de typisk investerer i ny teknologi, som hele fakultetet kan have glæde af”.

Bredden sikrer mangfoldigheden

Er der en grænse for, hvor meget en enkelt donor kan og bør fylde på et fakultets forskningsbudget?

”Nej, KU har ikke besluttet sådanne principielle rammer for et fakultets forskningsbudget, da det væsentlige ikke er størrelsen af den enkelte bidragsyder, men om den frie og uafhængige forskning kan tilgodeses”.

Hvor højt vægter du den videnskabelige bredde på SUND i forhold til store satsninger på enkeltområder? Kan man både blæse og have mel i munden?

”Det er afgørende nødvendigt, at den videnskabelige bredde på Sund har gode forhold.

Bredden sikrer mangfoldigheden, som også er en styrke i den tværdisciplinære forskning, der også i disse år er fokus på. Vi kan jo ikke vide, hvad morgendagens store gennembrud måtte være, så vi skal sikre åbenhed og mange muligheder. Så ja, det er nødvendigt både at blæse og have mel i munden, hvis du dermed mener, at der skal være plads til både bredden og de særlige satsninger”.

15 mio. til bredden

Der tales om dannelsen af A- og B-hold i forskningsmæssige miljøer pga. store donationer. Hvad vil du gøre for at undgå denne opdeling?

”Jeg vil meget gerne bidrage til at styrke bredden yderligere ved sammen med institutlederne, forskningslederne og centerlederne at skabe synergi og sammenhængskraft på tværs af fakultetet og på tværs af fakulteterne på KU. Vi er på vej, det tager lidt tid men det er et erklæret mål.

For eksempel har vi helt konkret på SUND i 2011 afsat knap 15 mio. kr. til netop at styrke bredden. Disse midler uddeles på institutterne til yngre forskere, enkeltmandsforskere eller mindre forskergrupper med lovende projekter og forskningsideer og god produktivitet. Vi har også i institutlederkrædsen netop holdt et heldagsmøde hvor bredden og sikring af gode vilkår for de mindre grupper har været i fokus”.

Mere konkret tales der om en massiv satsning på diabetes2-forskning, mens diabetes 1 går bag om dansen. Er dette et problem?

”Der er bestemt også fokus på diabetes type 1 og der er en række forskere på SUND der meget aktivt arbejder med type 1 diabetes. Også det nye Center for Stamcelleforskning med Henrik Semb i spidsen arbejder på type 1 diabetes, herunder at kunne få stamceller til at udvikle sig til insulin-producerende betaceller som måske en dag netop kan anvendes til behandling af patienter med type-1 diabetes”.

lah

SUNDs top-donor

I 2010 modtog KU-SUND i alt 484 mio. kroner fra private og offentlige fonde samt andre donorer. Her er de seks største enkelt-bidragere:

Novo Nordisk Fonden	94 mio. kr.
Forskningsråd o.lign.	48 mio. kr.
Det Frie Forskningsråd Sundhed og Sygdom	8 mio. kr.
Lundbeckfonden	35 mio. kr.
Danmarks Grundforskningsfond	28 mio. kr.
Nordea-Fonden	26 mio. kr.
I alt eksterne bevillinger	484 mio. kr.

Basisbevilling til forskning fra staten

333 mio. kr.

Forskningscenter eller tænketank? Svaret blafrer i vinden når institutionen Copenhagen Concensus Center (CCC) under ledelse af Bjørn Lomborg skal defineres. Officielt er det et forskningscenter. Det står i vedtægterne for centeret, og det kaldes det også af CBS, under hvis vinger CCC residerer.

Men på centerets egen hjemmeside kalder man sig en tænketank, og CCC adskiller sig yderligere fra almindelige forskningsinstitutioner ved, at der ikke er forskere ansat. Centeret er finansieret af en omdiskuteret særbevilling på finansloven og har derfor fra starten været omgæret af stor politisk interesse. Socialdemokraten **Benny Engelbrecht** tilhører den fløj i Folketinget, der ser på centeret som et politisk bolsje til gruppen af klimaskeptiske politikere fra bl.a. Dansk Folkeparti. Og han undrer sig over, hvad det har at gøre på et universitet, for tilknytningen til universitetet legitimerer centeret som et seriøst forskningssted.

Videnskabsministeren: CBS' ledelse definerer forskningskrav

Engelbrecht undrer sig over, at centerets leder Bjørn Lomborg ikke står bag en eneste af de peer reviewede artikler, der er udgivet af centeret, og det fik ham til at stille et ministerspørgsmål om, hvorvidt der gælder almindelige krav om forskningsproduktion for Lomborg, eller om han har særstatus på grund af den særlige finansielle baggrund.

Ministerens svar på centrets status er vildledende, for der er tydeligvis ingen forskningskrav til centret, siger CBS. Hun svarer udenom, for ikke at indrømme, at det er et politisk center og ikke et fagligt

Benny Engelbrecht

”Lomborg har jo skrevet meget, men ingen peer reviewede artikler, som vi jo ellers forventer af forskere. Så hvordan kan det være, at en forsker, der får så mange penge, ikke laver publikationer, der går igennem de almindelige formelle procedurer”, siger Benny Engelbrecht.

Det spørgsmål stillede Engelbrecht til videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen i Folketinget den 26. januar, men der var ikke meget svar at hente fra ministeren:

”Konkret er Copenhagen Concensus Center en del af CBS, og det er derfor CBS' ledelse, der har ansvaret for at vurdere om centerets ansatte lever op til de stillede krav”, svarede **Charlotte Sahl-Madsen** og vaskede således sine hænder i forhold til Lomborgs forskning eller ikke-forskning.

Lomborg er tap'er

Den kontroversielle Lomborg har fået sit center placeret under CBS. Men er det et
Og hører det hjemme på et universitet?

Bjørn Lomborg leder forskningscenteret Copenhagen Concensus Center, men

CBS: 'Centret skal bidrage til samfundsdebatten

CBS-ledelsens vurdering ser umiddelbart ud til at være en nem opgave. Der er nemlig ingen forskningskrav, hverken i forhold til Lomborg eller i forhold til centeret som sådan. Fra CBS oplyser man nemlig, at Lomborg som direktør ikke er vip'er, men derimod tap-ansat. Det samme er de syv øvrige medarbejdere på centeret, som udover Lomborg består af administratører og kommunikationsmedarbejdere.

”På vores institut stiller vi krav til vip'erne om at producere peer reviewed forskning, men jeg går ikke ned og spørger tap'erne, om de har produceret noget”, forklarer **Bent Petersen**, institutleder på Institut for Strategi og Globalisering, som CCC for nyligt er blevet lagt ind under.

Hans svar bekræftes også af CBS' **forskningsdekan Allan Irwin**, som dog påpeger, at den forskning, som centeret tilkøber, skal holde sig til de rammer, som er udstukket af Uni-Loven, uden at fortælle, hvordan det så vurderes.

Og når det handler om, hvad et sådant center har at gøre på et universitet, svarer forskningsdekanen, at det er en del af CBS' opgaver at udbrede kendskabet til videnskabens metoder og resultater: ”CBS ønsker på alle fronter at bidrage til samfundsdebatten, og dette er CCC en del af”, skriver Irwin i en mail.

Han bekræfter, at CBS får sin del af finanslovsbevillingen via overheads fra CCC's forskningsmidler.

Politikeren: Et politisk projekt placeret på et universitet

Benny Engelbrecht (S) undrer sig over, at Lomborg som TAP-ansat ikke har nogle forskningsforpligtelser, og spørger, hvorfor ministeren ikke med det samme gav ham den forklaring i Folketinget: ”Det er måske ikke et vildledende, men i hvert fald et ikke-fyldestgørende svar, hun gav mig, når hun ikke opklarede det med forskningsforpligtelsen”, siger Benny Engelbrecht, der gætter på, at Charlotte Sahl-Madsen simpelthen var blevet klædt dårligt på af sine embedsmænd i forhold til svaret.

At der ikke er nogen formelle forskningsforpligtelser til CCC, bekræfter Benny Engelbrechts skepsis over for centeret: ”CCC er et politisk opfundet projekt, og det skal man også stå ved. Der er ikke noget galt i en tænketank, jeg synes bare ikke, der er statsens opgave at finansiere tænketanke omkring det her. Derimod er det statsens opgave at finansiere forskning”, siger han.

”Ministerens svar på centrets status er vildledende, for der er tydeligvis ingen forskningskrav til centret, siger CBS. Hun svarer udenom, for ikke at indrømme, at det er et politisk center og ikke et fagligt. Der er ikke armslængdeprincip, som der ellers skal være mellem politik og et uafhængigt universitet”

lah

UniLovs-revision kørt igennem

FOLKETINGET d. 22. febr.

Som forventet blev der ikke den store konfrontation ved Folketingets anden-behandling af lovforslag om revision af UniLoven. Da der var stort flertal (bestående af regeringen og forligspartenerne Socialdemokraterne) var det en forudsigelig og resigneret debat, der udfoldede sig. Støtterne bag forslaget gled af på alle oppositionens forsøg på at stille kritiske spørgsmål.

Det betyder, at Videnskabsministeren snart kan fastlægge 3-5 pligtige mål i universiteters udviklingskontrakter. Og det betyder, at alle væsentlige magtbeføjelser overlades til rektor. Det betyder en mindre opblødning af formuleringerne om forskningsfrihed, så instruktionsbeføjelsen kommer ind i andre fortolkningsproblemer. Og det betyder, at ansattes og studerendes medbestemmelse / medinddragelse bestemmes af bestyrelsen på det enkelte universitet.

Per Clausen (Enhedslisten) spurgte om det ikke er et paradoks, at lovrevisionen samler endnu mere magt hos rektor, samtidig med, at bestyrelsen skal beslutte, om den vil afgive reel medbestemmelse til de ansatte og studerende?

Marianne Jelved (Rad.) spurgte, om loven nu også betyder, at når der angiveligt skal være større frihed til fakulteter og institutter, om der så også kan ske reel uddelegation af magt til studerende og ansatte, så disse får et incitament til at deltage i beslutninger?

Videnskabsministeren svarede, at hun har helt tillid til, at universiteternes ledelser selv kan finde former for medindflydelse, men at den del af loven kan komme til eftersyn om 3 år. Men de modeller for medbestemmelse, som universiteterne kommer frem til, må ikke bryde med den enstregede ledelse jf. universitetsloven. (Et universitet må således ikke lade de ansatte vælge deres institutleder). Og alle statutter og modeller skal indsendes til godkendelse i ministeriets Universitetsstyrelsen.

Marianne Jelved spurgte, hvad der egentlig er hensigten med indførelse af ministerens ret til at diktere 3-5 pligtige mål, og ministeren svarede, at der skal være dialog om udviklingskontrakterne. Men en konkret målsætning kunne fx være, at 50 pct. af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse.

Også SFs ordfører **Jonas Dahl** var på linie med Enhedslisten og Radikale meget kritiske overfor lovforslaget. Han undrede sig over, at UniLoven blev fremstillet positivt, selv om en af effekterne har været, at bureaukratiet er vokset med 1,5 mia. kroner, og at undervisningsandelen er sunket. Venstres ordfører Malou Aamund kaldte SFs kritik "grotesk", når SF tilsyneladende er helt uenig med Socialdemokraterne.

Enhedslisten: Helge Sanders ånd svæver

Per Clausen (EL) har varslet en lang række ændringsforslag til lovforslaget: "Selv om det formentlig er spildt arbejde, så kan man måske presse Socialdemokraterne, Langballe, SF og Radikale til at forholde sig til sagen. Grundlæggende vil vi gerne have etableret strukturer, hvor der er mulighed for at indføre kollegiale organer med reel medbestemmelse, hvis et universitet ønsker det! Som loven er nu, er det jo forbudt, fordi der skal være en enstreget ledelsesstruktur", siger han.

"Men der er jo ikke nogen rigtig debat om lovrevisionen, for S og Regeringen har lagt sig fast på modellen med topstyring. Debatten i Folketinget var træt. Sanders tunge ånd hviler stadig over området og lægger begrænsninger på revisioner".

Hvad kan S og SF blive enige om?

Enhedslisten vil bl.a. foreslå, at de kollegiale organer sikres ret til at udtale sig direkte til bestyrelsen. Og akademisk råd skal have mulighed for at afsætte en ansat dekan og Institutrådet får mulighed for at afsætte en institutleder, hvis der er 2/3 flertal for dette. Og loven skal åbnes, så der kan blive valgte institutledere.

Socialdemokraterne og SF er gået i valgsamarbejde (og skal evt. danne regering sammen) *men betyder det, at SF fx har forladt sit tidligere krav om fx valgte institutledere?*

"Vi kræver ikke valg til institutledere. Og 'vetoret' til de ansatte er lidt fortærsket. SF foretrækker dialog. Vi kræver, at der indføres en struktur, hvor de ansatte og studerende får indflydelse på – fx igennem institutråd – hvem, der udvælges som ledere. Der skal være en slags checks-and-balances", svarer Jonas Dahl (SF).

Vil SF støtte Enhedslistens lovforslag om, at loven ikke må blokere for, at universiteter selv må beslutte en struktur, fx med valgte institutledere?

"Den enstregede struktur har store svagheder. Penkowa-sagen er et eksempel på at det fungerer elendigt, fordi rektor har for enevældig magt. Derfor skal vi se, hvordan institutråd og Akademisk Råd kan styrkes ud fra checks-and-balances'. Disse organer skal tillægges reelle kompetencer. Der må gerne indskrives minimumsstandarder i loven".

Men S står stejlt på den enstregede struktur og er helt enige med den nuværende regering. Tror SF på, at der kan ændres på det i et regeringsgrundlag S/SF/Radikale?

"SF har egne holdninger og er ikke som S bundet af forlig med VK. Men SF og Radikale er ret enige i det spørgsmål, så vi må jo finde et kompromis. Så jeg vil ikke her stille ultimative krav".

forskningscenter eller en tænketank?

han er ikke ansat som forsker og har ingen forskningsforpligtelser, fastslår CBS.

CBS' definition af CCC

CBSs forskningsdekan Allan Irwins mail-beskrivelse af, hvad Lomborgs center gør på CBS:

"Det fremgår af de nuværende vedtægters § 1, at CCC er et "forskningscenter", men CCC er ikke forskningscenter i stil med andre forskningscentre på CBS. Det fremgår af de nuværende vedtægter § 2, at "Centret har til formål, gennem iværksættelse og formidling af forskning, at forbedre det internationale beslutningsgrundlag for prioriteringen, herunder især indsatsen overfor verdens store problemer, ved at iværksætte, organisere og udvikle Copenhagen Consensus processen". Medarbejderne på CCC forsker ikke, og er ansat som teknisk administrativt personale. CCC har samarbejdspartnere som forsker og denne ydelse tilkøbes for CCC's egne midler. CBS har siden den 1. januar 2011, hvor CCC er blevet et center under SMG, haft planer om at revidere vedtægterne for CCC således, at de svarer bedre til den nye organisatoriske placering. Denne revidering vil ske i foråret, når SMG og CCC har fået fastlagt deres praksis efter CCC er blevet et center under SMG."

Mager universitetslovs-reform!

Af MOGENS OVE MADSEN, fmd. f. DJØFs UFO

Evalueringspanelet, som i 2009 fremlagde en vurdering af de nyere revisioner af universitetsloven, havde et meget fundamentalt ønske til en revision, nemlig at der skulle indføres en "højttillidsstrategi", dvs. at politikere og myndigheder kun fastsætter de overordnede strategiske målsætninger og lader universiteterne selv fastlægge, hvordan de opnås.

FAGLIG KOMMENTAR

Hvad angår forskningsfrihed skulle der ifølge Evalueringspanelet være fuld frihed til at vælge emne, teori og metode. Forskerne må kun begrænses, hvis de bryder de budgetmæssige rammer, eller hvis de ligefrem laver dårlig forskning.

Endvidere påpegede Evalueringspanelet, at universitetsloven ikke indeholder en generel bestemmelse til sikring af medbestemmelse, og at universiteterne ikke har indført medbestemmelse i tilstrækkelig grad.

Hverken de oprindelige to ændringer af universitetsloven i 2003 og i 2007 eller de nuværende forslag til revision af loven er kendetegnet af et bagvedliggende kommissionsarbejde. Dermed bygger revisionerne ikke på nærmere **overvejelser om, hvad et universitet er, nemlig uafhængige institutioner med selvstyre, hvor de fagligt sagkyndige er autonome forskere og har forskningsfrihed og medbestemmelse i en struktur med akademisk selvforvaltning.**

Den tankegang er forladt i den danske Uni-Lov. Og politikerne bruger nu brudstykker fra Uni-Evalueringen 2009 til en forkølet revision, men der ændres ikke grundlæggende på strukturen, som er modelleret efter private aktieselskabers opbygning med en enstrengt ledelsesstruktur, stærke ledere, økonomistyring m.m.

Der lå heller ikke et egentligt kommissionsarbejde bag de drastiske ændringer i 2003 og 2007. Det aktuelle udkast til lovrevision bærer præg af, at der kun lægges op til mindre ændringer ift. de omfattende ændringer af universitetsloven, der fandt sted i 2003 og 2007. Og ligeledes mindre ændringer end det, evalueringspanelet lagde op til.

Det er vigtigt at fastslå, at der er **en intim sammenhæng mellem lovgivnings- og finansierings-side**, når det gælder universiteterne. Samlet set har forskningsfriheden, arbejdsmiljøet og universiteternes troværdighed på grund af denne sammenhæng lidt under usikre vilkår i

de senere år.

Universiteterne er eksempelvis blevet **selvejende institutioner** inden for den offentlige forvaltning, hvilket reelt indebærer, at der ikke er nogen grænser for statens indblanding – både på forudsætningerne for universiteternes virke (udviklingskontrakterne) og efterfølgende på vurdering af universiteternes præstationer! Selvejet fremføres af politikere som det primære ideologiske anker-punkt, men er reelt ikke eksisterende, da finansieringen følger en finanslovslogik; der er ikke en særskilt finansieringslov, som den der f.eks. gælder for friskoler.

Endvidere er der etableret en meget ulige kontraktrelation mellem ministerium og de enkelte universiteter, til førstnævntes fordel. I det nye udkast til ændringer er den yderligere strammet, idet udviklings-kontrakter skal omfatte alle dele af universitetets virksomhed og idet ministeren kan pålægge universiteterne at opfylde konkrete mål.

Hertil kommer at Akkrediteringsinstitutionen for uddannelserne bibeholdes, og endvidere, at bibliometrisk metode til vurdering af forskningen og strategisk forskningsstyring dominerer den politiske dagsorden. Alt dette er ikke udtryk for nogen højttillids-strategi, som var omkvædet hos Evalueringspanelet.

I dette perspektiv er spørgsmålet selvfølgelig, hvad en mindre revision af universitetsloven skal gøre godt for? Jeg kommenterer her udvalgte aspekter:

Bestyrelsens uafhængighed og udpegningsperiode: Det er meget prisværdigt, at der nu bliver sat fokus på det urimelige i, at rekrutteringen til universitetsbestyrelsernes eksterne flertal flere steder har været indspist og selvsupplerende. Hvis tanken oprindeligt var at skulle ligne private firmaers ledelser mere, må man sige, at den hidtidige model har lignet en privatejet virksomhed mest og således langt mindre et aktieselskab, hvor der dog ville være en flok aktionærer, der valgte bestyrelsen.

Der skal nu skelnes mellem et indstillingsorgan og et udpegningsorgan, som ikke må være identiske. Dette udelukker på den anden side ikke et vist sammenfald og muligheden for, at det bliver de samme indspiste kredse og netværk, der skal finde nye bestyrelsesmedlemmer, når nogen falder for en aldersgrænse i bestyrelsen (i forslaget 8 år, som kan være meget fornuftigt).

Spørgsmålet er, hvor meget opsplittningen på

de to organer betyder. Man kunne måske vælge at skele til de regionale Vækstforas organisering som en ny model, hvis man skulle tænke på at finde repræsentanter for relevante regionale "aktionærer" – dette ville brede interessen og legitimiteten længere ud, end den er nu.

Man må også notere, at der ikke tages fat på spørgsmålet om, at de videnskabelige medarbejdere sikres en bedre repræsentation i bestyrelsen. Den gruppe, der bærer det væsentlige arbejde på universitetet er for nærværende ilde stedt, når det gælder repræsentation i bestyrelsen

Organisatoriske frihedsgrader: I fremtiden skal det åbenbart udelukkende overlades til rektor, hvorledes universitetets fremtidige organisering skal se ud inden for de rammer, som bestyrelsen fastsætter i vedtægten. Dette betyder, at de velkendte organisatoriske enheder fakultet og institutter kan nedlægges og de ligeledes velkendte stillinger som dekan og institutleder kan nedlægges og erstattes af flere typer organisatoriske niveauer og ledere. Umiddelbart leder det tanken hen på at skabe grundlaget for universiteter som forskningshoteller.

Dette er et meget godt eksempel på opløsning af selve universitetets identitet – og et forhold der ikke bliver let at redegøre for i international sammenhæng for de videnskabelige medarbejdere.

Den enstrengede og hierarkiske ledelsesstruktur bevares dog med dette udkast til revision og al magt koncentrerer altså nu udelukkende omkring rektor.

Det vil selvfølgelig give muligheder for, at de enkelte universiteter i fremtiden individuelt vil kunne arrangere sig med forskellige

organiseringssprincipper og er således en afspejling af nogle af de initiativer, der allerede er set på visse universiteter.

Men det medfølgende organisatoriske virvar af dette forslag gør det uigennemskueligt, hvorledes de videnskabelige medarbejdere sikres medbestemmelse?

Forskningsfrihed: Dette centrale revisionsfelt er præget af en omskrivning af de hidtidigt gældende formuleringer. Der laves et par forsøg på præciseringer, bl.a. at rektor eller den bemyndigede "ikke over længere tid" kan pålægge de videnskabelige medarbejdere opgaver i hele deres arbejdstid. Det er imidlertid slet ikke klart, hvad der menes med "ikke over længere tid", og der lægges op til forudsigelige fortolkningstvister.

Instruktionsbeføjelsen bevares således, nu for rektor, men i en ikke veldefineret form. Det hedder i et forslag til lovens indledning, at universitetet nu skal værne om universitetets og den enkeltes forskningsfrihed og om videnskabsetik. Med instruktionsbeføjelsen bevarelse er der således fortsat indbygget en konflikt mellem den enkelte forsker og institutionen omkring forskningstidens anvendelse.

Forskningsfrihed er nødvendig for demokratiets og videnskabens skyld. Der er altid brug for uafhængig viden og den frie forskning skal derfor have betingelserne for at kunne fungere som den femte statsmagt. Forskningsfrihed kræver at den enkelte forsker har fri tid. Og hvor der i Finland, Tyskland, Sverige og Irland er sikret den enkelte forsker ikke bare forskningsfrihed, men akademisk frihed enten i grundlov eller i anden lovgivning er der fortsat ikke den samme skarphed i lovgivningen i Danmark med disse forslag til ændring af formuleringerne.

Det internationale udvalgs forslag om helt at fjerne § 17.2. om instruktionsbeføjelsen ville være at foretrække.

'Sektorforsknings'-opgaver: Det enestående forhold, at danske universiteter er blevet sat til at udføre ministerielle opgaver efter indfusionering af sektorforskningsinstitutionerne bør genovervejes. I udlandet har ministerierne typisk deres egne analyseinstitutter, som vi kendte det tidligere i de danske sektorforsknings-institutioner. Den anvendte forskning bør igen have sine egne rammevilkår og ikke blandes sammen med universiteternes grundforskning.

Medbestemmelse og medinddragelse for medarbejdere og studerende: Forslaget tydeliggør bestyrelsens ansvar for i vedtægten at

klargøre, hvorledes medarbejdere og studerende sikres medinddragelse og medbestemmelse.

Det overlades dog til det enkelte universitet at afgøre, hvorledes man vedtægtsmæssigt vil sikre dette.

Det er bemærkelsesværdigt og tankevækkende, at der ikke er overvejelser omkring medbestemmelsen på samme måde som de grundige overvejelser omkring en ny rekrutteringsmekanisme til universitetsbestyrelsen. Det vidner vel mest om, hvad der optager bestyrelsernes eksterne medlemmer.

Og overlades spørgsmålet om medbestemmelse udelukkende til bestyrelsen uden nogen form for minimumsstandarder fastlagt pr. lov er dette forslag uden reel betydning og indhold. Opgaven med at sikre et antal minimumskrav kan lovgiverne lige så godt påtage sig nu i stedet for at vente i 3 år med at konstatere, at bestyrelserne ikke har en interesse i at give medarbejdere og studerende reel medbestemmelse.

Det er svært at se, hvorledes man kan have fri forskning uden de videnskabelige medarbejders reelle medbestemmelse i forhold til ledelse og tilrettelæggelse af arbejdet. Reel medbestemmelse kunne bestå i medarbejdervalgt institutleder og – bestyrelse. Medbestemmelse kan endvidere bestå i at Det akademiske Råd bliver kontravægt til det enstrengede ledelsessystem i form af indflydelse på hvad et instituts forskningsmidler skal gå til, budgettet i øvrigt samt eksempelvis stillingsprioriteringer.

Det eneste oplivende element hvad angår medbestemmelse er, at de akademiske råd nu selv vælger en formand blandt sine medlemmer.

Forslaget til revision af universitetsloven er ikke nogen nyskabelse, men et forkølet forsøg på at imødekomme Evalueringspanelets kritik. Revisionsforslagene er langt mere en manifestation af politikernes, ministeriets og rektors totale magt over universiteterne samtidig med, at firmatiseringen af universiteterne kører derudad.

New Public Management tankegangen har for alvor slået rod og udfordrer den akademiske frihed, alt imens de videnskabelige medarbejdere uden reel medbestemmelse tvinges til at indordne sig og udvikle en lønarbejderbevidsthed.

AU-struktur: Lauritz kørte ansatte og studerende over

Aarhus Universitets ledelse kørte solo, da man i marts 2010 lancerede planer for en stor høringsproces om en ny struktur. Det viser en spørgeskemaundersøgelse, som AU-Studenterrådet har gennemført med cirka 2000 studerende og medarbejdere som deltagere.

80 procent af deltagerne i den faglige udviklingsproces, oplever ikke, at de fik indflydelse på den afgørende beslutning om strukturen, selvom både medarbejdere og studerende mener, at det er vigtigt at engagere sig. Kun 4 pct. oplevede, at de fik indflydelse efter 17. juni 2010, hvor rektoratet præsenterede sit udspil.

Halvdelen oplevede, at det har været svært at deltage, fordi ledelsen ikke har været åben for input og kritik, mens kun 13 pct. mener, at ledelsen var lydhør: "Således er der en generel tendens til, at medarbejdere såvel som studerende ikke føler, at de er blevet hørt i den faglige udviklingsproces og at der ikke har været plads til at ytre input og kritik overfor ledelsen på Aarhus Universitet. De respondenter, der har deltaget i den faglige udviklingsproces, mener således ikke, at det er velset at ytre sine synspunkter overfor ledelsen på Aarhus Universitet" (rapporten). Overordnet set mener kun cirka 1 ud af 10, at processen har været god.

"Universitetsledelsen kan ikke længere slippe af sted med at holde skåltaler om, hvor god og inddragende den faglige udviklingsproces har været. Med undersøgelsen i hånden kan vi dokumentere, at hverken medarbejdere eller studerende har opfattet processen positivt. Tværtimod har de oplevet, at den var topstyret, og at beslutningerne var truffet på forhånd," siger Thea P. Frederiksen, formand for AU-Studenterrådet.

Studenterrådet mener desuden, at processen er et tydeligt eksempel på, hvad man kan gøre med en udemokratisk universitetslov i hånden og et bifaldende ministerium i ryggen: "Processen opleves som udtryk for afskaffelsen af demokratiet på universiteterne. Der er en frygt for yderligere centralisering af magten på universitetet, hvilket skaber apati. Det er problematisk, fordi et universitet lever af medarbejdere og studerendes engagement og idéer".

Undervisnings-skrump

Det er tilsyneladende kun de studerende, der har mærket, at der på flere universitetsfag kun undervises 11-12 uger pr. semester – og ikke 14

”Det er første gang, jeg har hørt om det” - lød reaktionen fra **dekan Kirsten Refsing** da Politiken bad hende kommentere, at der nu er skåret så meget i undervisningen, at den på nogle KU-fag – for eksempel filosofi – er helt nede på 11 uger.

Heller ikke SDU-rector **Jens Oddershede** var klar over, at undervisningen på universitetets humanistiske fakultet kun finder sted 13 uger af et semester: ”Jeg var ikke klar over, at vi var nede på 13 uger på humaniora. Det er jeg så nu”.

DI: 1650 arbejdstimer nedsat til 1334 timer

Den indskrænkede undervisning er en tendens, der slår igennem over hele landet. Aarhus Universitet kan også melde om flere humanistiske fag, hvor der kun undervises 12 uger hvert

Sløret løftet for ny HUM-struktur på KU

Samtidig med debatten om den stadig mindre mængde undervisning raser på KU-HUM, er dekan Kirsten Refsing på vej til at lancere den strukturændring på fakultetet, som har været under forberedelse siden foråret 2010. Planen har været imødeset med spænding og nogen bæven, efter et lækket arbejdspapir i sommer fortalte om mulig nedlægning af en række små bachelorfag.

Så galt kom det ikke til at gå, men der kommer til at ske en række sammenlægninger, primært på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier. En nyskabelse i planen bliver Fakultetets Uddannelsesstrategiske Råd (FUR), der skal drøfte og rådgive dekanen om fremtidens uddannelser.

semester. På KU er det seneste Saxo-Instituttet, der har skåret undervisningen på bl.a. arkæologi og historie ned fra 14 til 12 uger, vel at mærke uden at tilføje flere timer pr. uge.

”Mange andre institutter har gjort det længe. Vi var faktisk den sidste bastion og en af dem, der har holdt fanen højest i længst tid”, siger **studieleder Anders Holm Rasmussen** til Politiken.

Reaktionen på Politikens opgørelser er ikke udeblevet. Dansk Industri hævder, at universiteterne bryder universitetsloven, der fordrer et heltidsstudium bestående af ca. 1650 arbejdstimer om året.

En tidligere analyse fra Aarhus Universitet viser, at de studerende kun arbejder 1334 timer om året, og med de yderligere nedskæringer af semesterlængden anslår DI, at arbejdsmængden er blevet yderligere reduceret.

De studerende: Grotesk

De studerende er oprørte over, at de tilbydes stadig mindre undervisning. Og det virker ikke mindre provokerende på dem, når de øverste ledere overhovedet ikke er klar over, hvor lidt der undervises.

”Der har jo været 11-12-ugers kurser i de sidste par år. Det er jo grotesk, at man som dekan ikke er inde i de forhold, som eleverne lever under. Det er slet ikke en ny sag, at vi får for lidt undervisning. Når hun siger, hun ikke ved det, er det, fordi hun ikke tager os seriøst”, lød reaktionen fra den **studerende Jacob Thorek Jensen**, der også sidder i HUM-rådet på KU.

Kirsten Refsing forsvarer sig med, at nedskæringerne skete før hun tiltrådte, men Jacob Thorek Jensen responderer med, at der også er sket nedskæringer efter Refsings tiltræden, hvilket hun som dekan må have kendt til.

Hvem bærer skylden?

Det er uklart, hvem der får ansvaret for de nedskæringer, som institutterne føler sig nødsaget til: Regeringens små bevillinger eller universitetsledelsernes prioriteringer?

Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen peger på en forhøjelse af taxametertilskuddet med 12 procent i 2010 og erklærer sig utilfreds med, at universiteterne ikke leverer mere, men mindre undervisning for pengene. Dekan Refsing affejer kritikken og peger på at stigningen spises af det årlige effektiviseringskrav på to procent, universiteterne er pålagt.

På institut-niveau lyder forklaringen, at godt nok er taxameteret hævet, men de fleste af pengene når aldrig ned i den kasse, der finansierer undervisningen. På Saxo-Instituttet er der for eksempel mindre end 40 procent tilbage, når pengene har været igennem rektoratets og fakultets kasser.

På Psykologi-studiet på KU fortæller studieleder Helle Andersen til dagbladet Information, at de ekstra midler, der er givet til undervisning fra centralt hold er blevet tilbageholdt til projekter, der skal højne undervisningen.

”Men det havde været kærkomment, hvis de kestra penge var gået direkte til undervisningen”, udtaler Helle Andersen.

I det hele taget er der ingen garanti for, at et større taxameter-tilskud går til undervisningen. Det forklarer Jan Pedersen, økonomichef på KU-HUM.

”Institutterne får hvert år tildelt et samlet beløb, der skal anvendes til undervisning, forskning og drift. Det er så op til den enkelte institutleder at fordele pengene inden for den tildelte ramme”, siger han.

lah

Rektor truede kritiker

Rektoratet ville gøre professor Elisabeth Bock ansvarlig for Penkowa-misbrug. Rektor afviser, at der er tale om straffeaktion, fordi Bock har kritiseret ledelsen

”Det skal understreges, at det ikke på det foreliggende grundlag kan udelukkes, at Elisabeth Bocks varetagelse af hvervet kan medføre ansættelsesretlige foranstaltninger”, skrev rektors juridiske chefkonsulent 7. januar i en mail til den sundhedsvidenskabelige dekan Ulla Wewer. Mailen gjorde professor Bock ansvarlig for, at KU havde opdaget, at Milena Penkowa havde misbrugt to millioner kr. fra den private IMK Almene Fond til private advokatregninger samt til udgifter til rejser, repræsentationsudgifter, tøj m. m. KUs ledelse prøvede at placere et delansvar på Bock, som var ”tovholder” på Penkows forskningsprojekt. Og det var med den begrundelse, at rektorsekretariatet gav dekanen besked om, at der skulle indledes en undersøgelse.

Mailen blev sendt efter, at Bock i december havde skrevet en kommentar i Weekendavisen med kritik af KUs håndtering af en uredeligheds-sag mod Penkowa i 2008 (Praksisudvalget) og efter, at Bock havde været en af initiativtagerne til underskriftsindsamlingen, som opfordrede KU til at igangsætte en uvildig undersøgelse af Penkowa-sagen.

Tjenstesag: Medbring en bisidder

Men Bock selv hørte kun indirekte om mailen, hvoraf det også fremgik, at ”i forbindelse med et evt. møde om sagen bør hun have lejlighed til at medbringe en bisidder”:

”Det var en besynderlig procedure, og det var svært at opfatte formuleringen *’ansættelsesretlige foranstaltninger’* som andet end en trussel om tjenstlige sanktioner og i værste fald firing. Ikke for min rolle i Penkows pengeforbrug, men for at jeg havde kritiseret rektoratet. Mente KUs ledelse virkelig, at jeg skulle være medansvarlig for Penkows pengeforbrug og at jeg skulle gennemgå hvert af Penkows bilag”, spørger Elisabeth Bock i dag. Bock opfattede mailens undertoner som en reaktion på, at hun havde optrådt kritisk overfor rektors håndtering af sagen, og stillet sig i spidsen for underskriftsindsamlingen.

Og da tre af initiativtagerne til underskriftsindsamlingen d. 13. januar så skulle have en dialog med rektoratet og bestyrelsesformanden ville Bock være på den sikre side, så hun medbragte en bisidder fra Lægeforeningen til mødet, i det tilfælde, at hendes ansættelsesretlige stilling skulle komme på tale.

Men rektoratet blev overraskede over bisidderens ankomst og sagde, at dette tjenstlige

aspekt ikke var temaet for mødet, så bisidderen gik igen.

Bock skulle have aben

Penkowa to millioner kroner til formål, der lå uden for bevillingen. Det drejede sig om advokatregninger, rejser, repræsentation, møbler, tøj, computere, inventar, bøger og tidsskrifter, kontorhold, administrativ bistand og ombygninger i laboratoriet.

Alle regninger blev anvist til betaling af Milena Penkowa og fakultetets økonomimedarbejdere på Panum Institutet. De blev betalt af regnskabsmedarbejdere i KUs centraladministration. Men det var tilsyneladende først, da Milena Penkowa var blevet suspenderet, og fonden i efteråret 2010 fik et regnskab for forbruget af de 5,6 mio. kr., at misbruget af fondsmidler, som fonden betegnede det, blev opdaget. Københavns Universitet indvilgede i at betale 2 millioner kr. tilbage til fonden.

Regningen for advokatbistand blev sendt videre til Milena Penkowa. Men resten af pengene - omkring 1,7 mio. kr. - måtte universitetet hente i kassen med egne forskningsmidler.

Og det var ansvaret for det tab, som Københavns Universitets ledelse i begyndelsen af januar angiveligt prøvede at Elisabeth Bock. Mailen lægger op til, at hun skal have aben.

Bock: Ikke-eksisterende mail?

”Ved mødet gjorde Rektoratet som om mailen ikke var en sag. Og siden mødet med Rektoratet har jeg ikke hørt noget om, hvad der er blevet af mail'en. Det er som om den er ikke-eksisterende. Men da den jo er oversendt formelt, er det vel journaliseret og en sag”, spørger Bock. Hun har fået det indtryk, at dekanen har svaret Rektoratet, at Bock ikke har medansvar for Penkows pengeforbrug: ”Men herefter er det en ikke-eksisterende mail, for jeg har intet hørt om, hvad der er blevet af den”.

Rektoratet afviser, at mailens indhold er dramatisk, og henviser til, at det fremgik af betingelserne for Penkows 5-mio.s fondsbevilling i 2005, at ”Elisabeth Bock skal ”være med til at sikre, at projektet bliver afviklet som forudsat, og at fondens vilkår for støtten bliver overholdt.”

Rektor: Kritik er tilladt

Rektor Ralf Hemmingsen oplyser i en pressemeddelelse: ”Ledelsen undersøger denne komplekse sag, så godt som muligt. Som

tovholder havde Elisabeth Bock en rolle i forhold til fondsbevillingen. Det må naturligvis også indgå i vores undersøgelse af sagen”.

Rektor understreger, at ingen medarbejdere bliver forfulgt, fordi de udtaler sig kritisk om ledelsen og forhold på KU: ”Udøvelse af gensidig kritik forskerne imellem er kernen i den måde det videnskabelige system frembringer ny viden på. Det gælder både, når der publiceres i anerkendte tidsskrifter, og når nogen får mistanke om uredelighed. Men hvis universitetet ikke følger sagen til bunds, vil vi kunne kritiseres for, ikke at leve op til vores administrative ansvar. På baggrund af oplysninger fra fonden om hvem, der havde ansvar for bevillingen, er der iværksat en forvaltningsmæssig nødvendig opfølgning for at klargøre de involverede personers roller, forklarer Ralf Hemmingsen.

Jø

Whistleblow'ing er farligt

Det er påfaldende, at det kun er få forskere, som tør udtale sig om Penkowa-sagen – også i dens principielle aspekter. Først når man var samlet 58 i en underskriftsindsamling, turde man kritisere systemet.

Systemet søger at isolere Penkowa-sagen som et enkelt- og enestående tilfælde. Men den hvirvler mange elementer op, fx om *systemets vilje til at undersøge en forsker, som er god til at hente eksterne bevillinger og som er med til at brande universitetet? Om Uredelighedsudvalget egentlig fungerer efter hensigten? Om det er for risikabelt at være whistleblower?*

Peter Gøtttsche, leder af Cockrane-centret, siger: ”Jeg undrer mig egentlig ikke over, at hjerneforskere ikke indklagede Penkowa til Uredelighedsudvalget i de kontroversielle sager i en lang årrække. Det videnskabelige system er jo baseret på tillid. Du skal overskride en ganske høj tærskel for at anmelde en kollega. Der skal være stærke holdepunkter for snyd - fx fordi data er meget usandsynlige”, siger han. ”Og samtidig er det slet ikke risikofrit at være whistle-blower. De internationale erfaringer har vist mange eksempler på, at en whistleblower er kommet i store problemer, fx er blevet truet med firing, ikke bare i starten, men også efter, at han/hun har fået ret. Så systemet til at beskytte whistleblowere er ikke godt nok”.

Sanders magtfordrejning?

Brugte eks-ministeren 30 'anonyme' spørgsmål til at mistænkeliggøre og lamme forskningsrådene? Og bagefter strammede han systemet

Penkowa-sagen er ikke bare en simpel sag om mulig forskningsfup. Den inddrager også eks-videnskabsminister Sander med giftige forskningspolitiske forgreninger.

Sanders anonyme kilde ulovlig

Sander afleverede 30 anonyme spørgsmål i sit ministerium. Og Sander ikke bare plantede spørgsmålene, han politiserede med dem. Ministeriet fik nemlig Forskningsstyrelsens foreløbige svarnotat på de 30 spørgsmål til kommentar (27.marts). Det sendte Sander – der altså *kendte den anonyme afsender* – til den anonyme, som på hele 14 sider kommenterede styrelsens foreløbige udkast (udateret, men journaliseret). Den anonyme kilde fik altså lov til at 'deltage' i ministeriets sagsbehandling, afslører aktindsigt. Og det fik politisk betydning, for den anonyme mistænkeliggørelse brugte minister Sander til at bestille en rapport om rådenes nepotisme (Thygesen-rapporten).

Såvel departementschef Uffe Toudal Pedersen og styrelsesdirektør Inge Mærkedahl accepterede ministerens ulovlige nedbrydning af grænserne mellem politik og forvaltning.

Minister må ikke fortie kilde

Helge Sanders hemmeligholdelse af ophavs-kvinden til de 30 anonyme spørgsmål er imidlertid ulovlig. En embedsmand – og en minister i systemet - har nemlig pligt til at fremlægge alle de af ham kendte oplysninger i en sag, herunder kilder til oplysninger. Hvis systemet ved, at der forties oplysninger kan sagen journaliseres, men den vil ikke blive gjort til genstand for sagsbehandling. Men det blev den faktisk her.

Forvaltningsrets-professor Claus Haagen Jensen siger, at embedsmænd og ministre ikke må fortie oplysninger i tjenesten: "Der kan være særlige grunde til at holde en klagers identitet skjult for offentligheden, men det skal være kendt for ministeriesystemet. Men der har åbenbart ikke været embedsmænd med *civildourage* nok til at gøre ministeren opmærksom på, at han skulle oplyse sin kilde".

FORSKERforum har ikke fået en forklaring fra Videnskabsministeriets øverste embedsmand, Uffe Toudal Pedersen på, hvorfor han tillod Sander at bryde forvaltningsloven.

Sanders indblanding handlede om, at han i 2009 som håndlanger for en anden 'plantede' 30 spørgsmål, der mistænkeliggjorde forskningsråds-medlemmer og –systemet for at give penge til dem selv og til deres kammerater. Og den mistænkeliggørelse – som rådsmedlemmer kaldte injurierende – blev brugt til at gøde jorden for lovgivning på området.

Spørgsmålet, som mange af de implicerede rådsmedlemmer stiller sig i dag er, hvorvidt Sander manipulerede lovgivningsprocessen ved hjælp de 30 anonyme spørgsmål. Eller måske begik han magtfordrejning?

Forskningsråd: 30 anonyme spørgsmål var injurierende

De 30 anonyme spørgsmål blev i allerstørste hemmelighed sendt over til forskningsrådet til kommentar. Derfor har offentligheden først fået kendskab til dem nu.

Forskningsrådet nægtede at besvare spørgsmålene, der reelt var anklager imod rådet for nepotisme, med den begrundelse, at de var anonyme. I et usædvanligt skarpt svarbrev til ministeriet og Sander betegnede rådsformanden, Lars Fugger, spørgsmålene som "*alvorlige og injurierende anklager*", "*erekrænkende*", "*grundløse*" og "*forsøg på bagvaskelse*".

Spørgsmålene drejede sig blandt andet om bevillinger til Mette Rosenkilde, der såmænd var Milena Penkows konkurrent til et professorat, så alt peger på Penkowa som den anonyme kilde.

Sander bestilte rapport

På en anden front foranledigede de anonyme spørgsmål, at Sander fik lavet en 'uafhængig' rapport, som bekræftede nepotismemistankerne, og gav et redskab til at igangsætte en drastisk lovreform. Det skrev Sander selv i en pressemeddelelse i 2009. Rapporten var en politisk "bestillingsrapport" lavet af tidl. departementschef og Venstresympatisør Inge Thygesen. Rapporten beviste angiveligt, at der var nepotisme i rådssystemet, og det fik ministeren til at søsætte en drastisk lovreform.

Og beskyldninger om nepotisme er noget, der kan aktivere politikere og journalister, så der var ikke så meget opmærksomhed om forskningsrådenes senere (mod-) rapport, der afslørede Thygesen-rapporten som en 'politiseret' udlægning: Modrapporten konstaterede, at forskningsrådsmedlemmer ikke fik bevillinger, fordi de var blevet medlemmer – for det fik de såmænd også før de blev medlemmer!

Helge Sande Jeg skylder Penkowa t

Tidligere videnskabsminister Helge Sande med den politianmeldte hjerneforsker Penkowa, som han var med til at give en pris. Men han afviser at have taget priva

HANS DAVIDSEN-HELSEN
OG HANS DRACHMANN

stærkets eliteforsker
han i årevis havde ken
hjerneforskerens vide
nomiske integritet. M
Sander? Hvorfor ande

D et var en drømt af en reception for
endrer ugebladsfotograf. Både

Sander: De 30 spørgsmål havde positiv effekt

Eks-minister Sander forsvare i dag hemmelighedskrammeriet med, at de 30 spørgsmål fik den ønskede effekt: "*Uanset hvilke kilder jeg end måtte have, er det altid en ministers ret og pligt at stille kritiske spørgsmål til sit system. Svarene på de 30 spørgsmål viste sig at være særdeles relevante – idet de kom til at præge det eksterne udvalgs evaluering af forskningsrådssystemet og efterfølgende også på Folketingets ændring af loven*" (til RITZAU)

Men den udtalelse undrer forskningsråds-medlemmer, samtidig med, at de pludselig forstår mange af ministeriets initiativer mod forskningsrådene i 2009. Mistænkeliggørelsen af rådsmedlemmerne bidrog nemlig til at passivisere de frie forskningsråd i den politiske lovgivningsproces. Ministeren fik styrket topstyringen og fik indsat udenlandske bedømmere. Og mistænkeliggørelsen gav også fri bane til et af Sanders andre politiske projekter, nemlig at styrke de strategiske forskningsråd på bekostning af de frie.

Rådsmedlemmer: Politisk intrige

"Vi undrede os over, hvor de anonyme spørgsmål kom fra – og de lammede da rådets arbejde i en periode, at vi skulle bruge tid på at forsvare os og rådssystemet mod nepotisme-beskyldninger", husker den daværende formand for det sundhedsvidenskabelige råd, Lars Fugger – der er blevet meget klogere på manøvrerne i kulissen, siden Penkowa-affæren har fortalt om de 30 spørgsmål. Han forstår i dag langt bedre den politiske intrige med mistænkeliggørelse fra industrimanden Søren Isaksen, der ville have mere topstyring og fusion af de frie og de strategiske forskningsråd. Og arbejdsgiver-direktøren Lars Goldschmidt optrådte aggressivt ved en konference, hvor han kaldte nepotismen for "talk of the town" og "griseri" m.m.

Efter at Penkowa-relationen er afsløret, har de frie forskningsråd med formand Jens

der:
ak

der er ven
Milena
n million-
te hensyn.

ta, til trods for at
dt til anklager mod
niskabelige og øko-
nisk livad med Helge
er han ikke træl, da

Penkowa-sagen har både forskningsmæssige, politiske og personlige aspekter. Her afslører Politiken, at Penkowa såmænd pakkede gaver op for Helge Sander, da han holdt sin 60-års fødselsdagsreception i Folketinget sidste år. Penkowa ses th. for Sander.

Chr. Djurhuus i spidsen rettet hård kritik mod Sander.

Rådsformændene står helt uforstående overfor Sander historieskrivning, når han siger, at de 30 spørgsmål og Inge Thygesen-rapporten "afdekede nogle meget uhensigtsmæssige bevillinger i forskningsrådssystemet" og, at "Jeg fik bekræftet de uhensigtsmæssige forhold" (JP 9 febr.).

Rådsformænd: Sandheden, Sander!

"Udtalelserne undrer os ganske meget", noterer formændene i dag og de spørger "Er det sandt, Sander?" De henviser til, at Helge Sander bevidst eller ubevidst ignorerer den opfølgende rapport, der viste, at de ikke var nepotisme og kammerateri i rådene.

"Vi forstår ikke, hvad der gentagne gange har fået Helge Sander til at udtale sig mod bedre vidende eller udtale sig forkert om dokumenterbare forhold", skrev syv professorer i et læserbrev i Jyllands-Posten. De har ikke fået noget svar fra Sander.

Rådsformændene antyder, at mistænkeliggørelses-kampagnen medvirkede til lovstramningerne, specielt krav om "internationale medlemmer", flere eksterne bedømmere, og at rådene blev mindre (færre medlemmer). Og så beklager de sig over, at det nye system er forsinkende og fordyrende.

Folketingsmedlemmer:

Vi mærkede ikke Sanders politisering

Forskningsrådsformand Jens Chr. Djurhuus fortæller om processen, at Sanders og Søren Isaksens første udkast – fx om sammenlægning af de frie og de strategiske råd - blev blødt op i Videnskabsudvalgets behandling af sagen: "Formand Marianne Jelved (Rad.) og andre gjorde en behjertet indsats og fik de værste elementer luget bort".

I Folketinget husker man ikke

forskningsråds-lovgivningen som noget, der var særligt "politiseret ad bagdøren", selv om beskyldningerne om nepotisme og kammerateri var årsag til lovændringen. Folketingsmedlemmer husker processen som fordragelig:

Rasmus Prehn (S): "Jeg husker ikke, at mistænkeliggørelse satte sit præg på selve lovgivningsprocessen. Jeg kan huske, at der var enighed om at stramme op på procedurer for at sikre regelretted i forskningsrådene. Jeg kan ikke tro, at der blev lovgivet hen over hovedet på rådene, for de var selv til foretræde for udvalget. Hvis de var 'passiviserede' så fik jeg i hvert fald ikke det indtryk. En uvildig undersøgelse må jo fortælle, om de har været udsat for et pres på forkerte forudsætninger".

Jesper Langballe (DF): "Jeg har aldrig hørt de beskyldninger om de 30 spørgsmål og om mistænkeliggørelse før nu. Der blev ikke skabt en bestemt stemning. Og jeg husker ikke, at det var en sag, som engagerede Helge Sande i særlig grad".

At rådene i dag oplever det nye rådssystem som fordyrende og besværende med udenlandske evaluatore, forklarer Prehn: "Når det handler om at undgå nepotisme o.lign. så vil alle parter nok have tendens til at lovgive med livrem og seler, at lave overregulering, og det var ikke hensigten. Det må Folketinget så rette op på ved lejlighed".

Magtfordrejning?

Når eks-ministeren nu åbent indrømmer, at de 30 anonyme spørgsmål – som han selv/Penkowa stillede - kom til at præge udvalgsarbejdet og selve den drastiske lovændring, afsløres det, at Sander gjorde sig skyldig i magtfordrejning, mener SF'eren Jonas Dahl: "En ting er, at han ifølge pressen gør sig skyldig i bag lukkede døre at prøve at fremme Penkows karriere. Men

værre magtfordrejning er, at han som minister plantede 'anonyme' spørgsmål eller 'fabrikerede' oplysninger, som bagefter blev brugt i en lovgivningsproces, hvor han fremmede sine egne politiske interesser".

Magtfordrejning er, når en embedsmand eller minister varetager uvedkommende formål i sin forvaltning, forklarer forvaltningsrets-professor: "Hvis Sander brugte sit embede til at fremme Penkows karriere er det magtfordrejning. Magtfordrejning er typisk noget, som er rettet mod konkrete situationer eller formål. Som Sanders rolle er fremstillet her som led i en politisk proces er det svært at tale om 'magtfordrejning', for lovgivningen er jo ikke møttet på et konkret forhold", siger Claus Haagen Jensen. "Men hvis Sander har udnyttet sin ministerposition til at fremme egne interesser eller han har givet urigtigt oplysninger, så er det en helt anden del af fejlkataloget og meget alvorligere, for så er det omfattet af ministeransvarlighedsloven".

Ikke flertal for undersøgelse af Sanders rolle

Rasmus Prehn (S) vil gerne have baggrundshistorien om de 30 uvildige spørgsmål oplyst, og hvilken rolle de spillede i lovforberedelsen. "Jeg vil gerne have en uvildig undersøgelse, også af Sanders rolle. Når ministeren selv siger, at de havde betydning for lovgivningen, så må det jo passe, og så vil jeg gerne vide hvordan?"

Jesper Langballe (DF) støtter ikke en undersøgelse af Sanders rolle: "At en minister ikke optrådte særlig heldigt i relation til en forsker er en ting, og mere er der ikke i det. Han har jo ikke brudt nogle regler, da han bar de 30 spørgsmål ind i ministeriet. Og jeg kan overhovedet ikke se, hvordan de spørgsmål fik indflydelse på lovgivningen. Det er en konspirationsteori".

jø

Penkowa har publiceret 76 artikler, sammen med mange andre. Bente

Flere kendte medicinere har sampubliceret med Milena Penkowa, hvor hun enten har været førsteforfatter eller med-forfatter. De risikerer nu et troværdighedsproblem, fordi Penkowa måske viser sig at have fusket. Nogle af de centrale artikler skal måske gennemgås med tættekam af kyndige personer, og artiklerne risikerer en ydmygende tilbagetrækning hos tidsskrifterne, hvis der findes konkrete uregelmæssigheder, fordi hun har snydt med data for at pynte dem. Så hvis der laves en undersøgelse og hvis Penkowa har snydt, så trækker hun andre med sig, uden at disse egentlig har aktier i hendes fup.

Ideelt set er det nemlig sådan, at det forventes at alle kliniske forsøg har været overværet af flere eller er gentaget af andre, og derfor bliver medforfattere uvægerligt medskyldige. Men i praksis gennemføres ikke alle forsøg så strikt, fordi man stoler på hinanden i videnskabens verden.

Penkowa/Bente Klarlund Pedersen

Bente Klarlund Pedersen har knap 20 sampubliceringer med Penkowa, og Penkowa var førsteforfatter på to af artiklerne (se nedenfor). De samarbejdede om artikler især 2003-09, men havde også en enkelt sampublikation i 2009.

"Om hun er førsteforfatter eller ej er for så vidt ligegyldigt. Vi havde et samarbejde, hvor hun analyserede biopsier med en metode, som vi ikke kan bruge her på laboratoriet. Vi sendte prøver til hende og hun analyserede. Jeg har ingen grund til at tro, at der er uregelmæssigheder i de konkrete tilfælde. Men de nye eksempler, hvor hun beskyldes for dokumentfalsk m.m. kaster jo også en skygge hen over vores medfatterskaber", siger Klarlund, som ser frem til, at det sundhedsvidenskabelige forskningsråd laver en analyse af troværdigheden i Penkows forskning. Her kan man vælge at gennemgå dele af hendes produktion. Hvis der uregelmæssigheder kan der indsendes en korrektion (eratum) til tidsskriftet. I værste fald kan man risikere, at hele artikler trækkes tilbage.

"Der er ikke noget, der stikker i øjnene i

Penkows analyser, der indgår som delement i artiklerne. Men om hun fx har puttet det rigtige antistof i prøverne har jeg ikke skyggen af chance for at vide".

"I betragtning af, hvor meget jeg publicerer – jeg har publiceret 500 artikler – så har vi ikke gjort noget forkert. Nogle kan påstå, at vi har været naive, at vi ikke har gennemskuet hende. Men i forskerverdenen kan man altså ikke total-gardere sig mod snyd. Forskerverdenen bygger på tillid. Jeg sam-forsker med folk i USA, som jeg aldrig har mødt ...", siger Bente Klarlund Pedersen. "Jeg har ingen indikationer på, at det Penkows bidrag er snyd. Men skulle det vise sig, så er jeg ret kold overfor at lave et eratum til detaljer i artiklerne. Det tror jeg ikke skrammer mit renommé, for alle i sundhedsvidenskab ved, hvordan forskningssamarbejder og artikler bliver til".

I betragtning af, hvor meget jeg publicerer – jeg har publiceret 500 artikler – så har vi ikke gjort noget forkert. Nogle kan påstå, at vi har været naive, at vi ikke har gennemskuet hende. Men i forskerverdenen kan man altså ikke total-gardere sig mod snyd

Bente Klarlund Pedersen

Enkeltmandsforskning findes ikke ...

Medfatterskaber har været omstridt i lægevidenskaben i mange år. En kendt dansk mediciner forklarede problemet med de gratis fatterskaber i et billede: *Det svarer til at man blev medforfatter til MacBeth, hvis man havde lånt Shakespeare en blyant ...*

Den førstnævnte forfatter er altid den, der har stået for den største indsats og det konkrete arbejde. Og pr tradition er den sidstnævnte altid den, der er højest i hierarkiet, dvs. i forskningsgruppen og dermed er den ansvarlige – og ofte den, man korresponderer med. Og de som er nævnt ind imellem har forskellige roller.

Undren i fx humaniora og

samfundsvidenskab over de mange medforfattere på medicin og naturvidenskab har en forklaring, siger **professor Torben V. Schroeder**, der er tidligere redaktør på Ugeskrift for Læger og har deltaget i diverse internationale organer til retningslinier af medfatterskaber:

"I medicin - og i naturvidenskab - findes der ikke enmandsforskning. Du er nødt til at samarbejde – ofte på tværs af specialer og afdelinger – for at du finder originalt datamateriale, som skal sættes sammen. Derfor er der altid flere og nogle gange mange medforfattere på forfatterlisten. Og derfor har der løbende været en diskussion af grænserne for, hvem der må være med og hvem ikke", forklarer Torben Schroeder.

Vancouver-reglerne

Medfatterskab betyder, at forfatteren har gjort et grundlæggende og specifikt intellektuel bidrag til artiklen. Forfatterskabet indikerer aktiv deltagelse i tanke og udførelse, og garanterer, at medforfatteren er i stand til at forsvare resultatet og at han tager medansvar for dette. Og det er forskelligt fra taksigelser (acknowledgement), som også kan være anført. Nogle tidsskrifter bruger ikke termen "medforfatter", derimod "bidragyder" (contributor) for de mere marginale deltagere.

Men de almindeligt anerkendte retningslinier i sundhedsvidenskab er Vancouver-reglerne, hvorefter det er en forudsætning for at være medforfatter, at man har bidraget væsentligt til

1. idé, planlægning og udformning eller analyse og fortolkning af data,
2. udarbejdelse eller kritisk revision af manuskriptet, samt
3. godkendelse af det endelige manuskript.

Og det er ikke bare en af forudsætningerne, som skal være opfyldt, men samtlige tre forudsætninger.

Forfattererklæring

For at få optaget artikler med flere forfattere i nogle tidsskrifter – bl.a. Ugeskrift for Læger – skal der afgives en forfattererklæring. Den skal

Penkowa, M., C. Keller, P. Keller, S. Jauffred, & B. K. Pedersen (2003). Immunohistochemical detection of interleukin-6 in human skeletal muscle fibers following exercise. *Faseb Journal*, vol. 17, (no. 12), 2166-+.

Penkowa, M., P. Keller, C. Keller, J. Hidalgo, M. Girait, & B. K. Pedersen (2005). Exercise-induced metallothionein expression in human skeletal muscle fibres. *Experimental Physiology*, vol. 90, (no. 4), 477-486.

Petersen, A. M. W., M. Penkowa, M. Iversen, L. Frydelund-Larsen, J. L. Andersen, J. Mortensen, P. Lange, & B. K. Pedersen (2007). Elevated levels of IL-18 in plasma and skeletal muscle in chronic obstructive pulmonary disease. *Lung*, vol. 185, (no. 3), 161-171.

Plomgaard, P., M. Penkowa, & B. K. Pedersen (2005). Fiber type specific expression of TNF-alpha, IL-6 and IL-18 in human skeletal muscles. *Exercise Immunology Review*

skaber i medicin

Klarlund er en af medforfatterne. Hvad er problemet med medforfatterskaber?

være underskrevet af samtlige forfattere. Et forfatterskab forudsætter væsentlige bidrag til alle ovenstående tre punkter i Vancouver-reglerne. Deklarationen skal også indeholde oplysninger om etiske regler er fulgt, om diverse tilladelser er indhentet mv. (Alle, der har bidraget til arbejdet, men som ikke opfylder alle tre forfatterskabskriterier, kan nævnes under taksigelser).

"Selv om reglerne er klare, er der altid fortolknings spørgsmål om, hvor meget den og den har været med. Da jeg var redaktør for Ugeskriftet fik jeg da også henvendelser om, hvordan man måler og vejer. Og det bedste råd i praksis er at se nøje på reglerne, og overvej nøje om du eller en anden opfylder alle reglerne, så alle har bidraget", siger Torben V. Schroeder.

Det er formentlig stadig udbredt med 'billige' forfatterskaber. Det nærmeste, man kan komme realiteten, er at spørge alle medforfattere, om der er en indbyrdes accept af, at alle er med på listen

Torben V. Schroeder

Stadig oppustede forfatterlister

"Det er formentlig stadig udbredt med 'billige' forfatterskaber. Det nærmeste, man kan komme realiteten, er at spørge alle medforfattere, om der er en indbyrdes accept af, at alle er med på listen. Folk ved jo indbyrdes, hvem der har lavet de tidskrævende tællinger og fintænkningen, eller om nogle bare har siddet med ved møder og kommet med uforpligtende kommentarer ...", siger Schroeder.

Og Peter Gøttsche, leder af Cockrane-centret supplerer: "I gamle dage så vi ofte lange forfatterlister, fordi man forærede hinanden medforfatterskaber over en lav tærskel. Og dengang var det meget almindeligt, at afdelingslederen var med på alle artikler, uanset om han havde bidraget eller ej. Der var meget debat om det. I dag er der sket en holdningsændring, som ikke mindst kommer af, at man i nogle tidsskrifter skal deklarere sit bidrag. Det betyder, at det bliver nemmere at 'afvise' personer, som ikke har bidraget reelt, jf. Vancouverreglerne. Og eksempler på uredelighed har jo også betydet, at folk er mere nøjeregnende med, hvad de bliver medforfattere på", siger han.

"Selv om disciplinen er blevet væsentligt bedre hvad angår medforfatterskaber, så er det min opfattelse, at det stadig er et stort problem. Jeg læser en del og kan aflæse på litteraturen, hvor mange artikler der stadig har oppustede forfatterlister. Det er bl.a. fordi det er utrolig

vigtigt at have en lang publikationsliste for at få stillinger og forskningsbevillinger"

Medforfatterskaber med gråzoner

Når man publicerer i Ugeskrift for Læger – og andre medicinske tidsskrifter skal man skrive under på, at man vitterligt opfylder Vancouverkravene. Og det forventer man, at gruppen i fællesskab står inde for.

Der findes forskellige former for gråzoner, fortæller Torben Schrøder, der er tidligere redaktør på Ugeskriftet.

Der er **statusforfatterskaber**, hvor nogle er påført uden deres vidende for at deres status skal få artiklen til at glide igennem systemet. De store tidsskrifter sender en mail til forfattere for at få en bekræftelse på, at de vitterligt er medforfattere.

Der er de **gratis forfatterskaber**, hvor chefen for afdelingen er medforfatter, uanset om han har bidraget. Det var meget udbredt indtil for ti år siden. Det er en særlig gråzone, for det er svært at kalde det direkte ulovligt. Det er – som andre tilfælde i gråzonen – nærmere uanstændig opførsel eller dårlig moral at kræve sig på som medfatter, selv om man egentlig ikke er det.

Der er **spøgelsesforfatteren** (ghost-writeren) - som oftest sponsoreret af et medicinalfirma, der er meget interesseret i, at deres produkt ydes retfærdighed. Firmaet hyrer en professionel forfatter til at skrive en artikel, som rundsendes blandt deltagerne i projektet eller de implicerede afdelinger. Men i den endelige artikel er ghost-writeren ikke medforfatter.

Ph.d.-vejledning som et særligt problem

I gråzonen findes der også ph.d.-medforfatterskaber, dvs. en vejleder der (pr. tradition) gør krav på medforfatterskaber. I medicin findes der en fakultetsvejleder og en hovedvejleder på ph.d.-projekter, men der kan også skrives supplerende vejledere på. Der er ikke faste regler, men vejledere vil ofte have et ønske om at komme på, for det giver meritter at have været ph.d.-vejleder og stå som medforfatter på evt. artikler, der er afledt af ph.d.-afhandlingen.

Ved ph.d.-afhandlinger skal der være en forfatterskabserklæring som kan være en egentlig deklaration med beskrivelse af hver enkelt forfatters indsats A-C fx som ved det biovidenskabelige fakultets erklæring vedr. ph.d.-afhandlinger:

- har bidraget til samarbejdet (0-33 pct.),
- har bidraget i væsentligt omfang (34-66 pct.) og
- har i alt overvejende grad udført arbejdet selvstændigt (67-100 pct.)

Det fremgår også, at vejlederen kan optræde som medforfatter, hvis Vancouver-reglerne er opfyldt.

Men artikler oplister almindeligvis alle forfattere, uden at den enkeltes indsats specificeres.

Og netop dette felt – hvor nogle gør krav på at være medforfatter, og hvor den egentlige forfatter /ophavsmand føler sig presset til at acceptere - er kilde til konflikter. Det kan nemlig være svært at sige nej til en overordnet (fx den administrerende overlæge på afdelingen), hvis man selv er i karrierespor.

ja

Humaniora og lægevidenskab – uden sammenligning

Medforfatterskaber er en særlig disciplin, som volder store problemer for de embedsmænd, som vil lave citationstillinger (bibliometriske forskningsindikatorer), der skal bruges som redskab til at fordele forskningsbevillinger.

Arbejdet med disse indikatorer – og forsøget på at samstemme dem – har afsløret store forskelle i publiceringsform og –traditioner mellem de våde og de tørre fag. I samfundsvidenskaberne og humaniora undrer man sig fx over mylderet af forfattere på små 2-4 siders medicinske (og naturvidenskabelige) artikler og hvor mange artikler, der spyttes ud. I humaniora og samfundsvidenskab skriver man ofte alene eller højst med et par medforfattere, og her er det større bøger og længere artikler med større intervaller. Derfor er der også utilfredshed med forsøg på at måle videnskabelig produktion via bibliometriske analyser.

Og medicinprofessor Torben V. Schroeder giver skeptikerne ret: "Bibliometriske indikatorer kan ikke bruges til at sammenligne produktion på tværs af videnskaber og fx udløse bevillingsbelønninger herefter. Hele verden kan ikke presses ned i samme formel, for publiceringstraditioner er så forskellige. Så man kan retfærdigvis kun sammenligne internt i de enkelte videnskaber og tilmed også i de enkelte fags specialer. Vi kan vægtes blandt fagfæller og ikke med andre".

Hvor mange videnskabsfolk konstruerer og forfalsker?

- mange flere end forskersamfundets idealer fortæller, påstod Daniele Fanelli i 2009 i en artikel, som aldrig er blevet modsagt. UDDRAG

ABSTRACT: Det er et omstridt spørgsmål hvor hyppigt videnskabsfolk konstruerer og forfalsker data eller begår andre former for videnskabelig uredelighed. Der har været mange spørgeundersøgelser hvor videnskabsfolk er blevet spurgt direkte om de har begået, eller har kendskab til at en kollega har begået, videnskabelig uredelighed, men resultaterne har vist sig vanskelige at sammenligne og forene. Det følgende er den første metaanalyse af disse undersøgelser. For at standardisere resultaterne blev antallet af svarpersoner der kunne huske mindst et tilfælde af uredelighed, beregnet for hvert spørgsmål, og analysen blev begrænset til handlinger der forvansker videnskabelig viden: konstruktion, forfalskning, "fusk" med data etc. ... Spørgsmål om plagiering og andre former for faglige forseelser blev ikke inddraget. Det endelige udvalg bestod af 21 spørgeundersøgelser der blev taget med i det systematiske review, og 18 i metaanalysen.

FUP OG SELVBEDRAG

Et sammenvægtet gennemsnit på 2 % af forskerne erkendte at have konstrueret, forfalsket eller ændret på data eller resultater mindst én gang – en alvorlig type forseelse efter enhver målestok – og op til 33% erkendte andre former for problematisk forskningspraksis. I spørgeundersøgelser om kollegers opførsel lå tallene for bekræftende besvarelser på 14 % for forfalskning, og op til 72 % for anden problematisk forskningspraksis.

Når man tog højde for en række faktorer, rapporterede medicinske/farmakologiske forskere oftere om uredelighed end andre. Når man tager i betragtning at disse undersøgelser stiller følsomme spørgsmål og rummer andre begrænsninger, er det sandsynligt at dette er et konservativt skøn over den virkelige udbredelse af videnskabelig uredelighed.

INTRO: Forestillingen om videnskabsfolk som objektive sandhedssøgere bliver af og til udfordret kraftigt når der bliver afsløret omfattende svindel med videnskabelige resultater. Nyere skandaler (som Hwang Woo-Suks forfalskede klonede stamceller eller Jan Hendrik Schöns genbrugte grafer) har demonstreret hvor let forskere kan få publiceret forfalskede data i de mest prestigefyldte tidsskrifter, og hvordan dette kan medføre et spild af økonomiske og

menneskelige resurser såvel som udgøre en trussel mod menneskers helbred. Hvor udbredt er videnskabelig uredelighed? Spørgsmålet er af indlysende stor betydning, men svaret er omstridt.

Ifølge en populær opfattelse i såvel medierne som blandt mange videnskabsfolk udgør svindlerne blot "nogle få brodne kar". Dette uskyldrene billede af videnskaben bygger på en antagelse om at videnskabsrådet er styret af normer som værdifrihed og organiseret skepsis hvilket er uforeneligt med uredelighed. En voksende mængde bevismateriale tyder imidlertid på at de kendte eksempler på svindel blot er "toppen af isbjerget", og at mange sager aldrig bliver opdaget. Diskussionen er derfor i stedet kommet til at dreje sig om at definere typerne af, årsagerne til og hyppigheden af videnskabelig uredelighed.

Et sammenvægtet gennemsnit på 2 % af forskerne erkendte at have konstrueret, forfalsket eller ændret på data eller resultater mindst én gang og op til 33% erkendte andre former for problematisk forskningspraksis.

Daniele Fanelli

Hvad skal der til før man kan tale om videnskabelig uredelighed? Forskellige institutioner gør brug af forskellige definitioner, men de er alle sammen enige om at konstruktion (opdigting af data eller cases), forfalskning (bevidst fordrejning af data eller resultater) og plagiering (kopiering af ideer, data eller tekst uden kildeangivelse) er alvorlige former for videnskabelig uredelighed. Plagiering er kvalitativt forskellig fra de to andre former eftersom der ikke finder en forvanskning af videnskabelig viden sted, men det har afgørende følger for de involveredes karrierer og således for forskningsindsatsen generelt.

DISKUSSION. Dette er den første metaanalyse af spørgeundersøgelser hvor forskere er blevet spurgt om deres erfaringer med uredelighed. Analysen nåede frem til at i gennemsnit ca. 2 % af forskerne erkendte at have konstrueret, forfalsket eller modificeret data eller resultater mindst én gang – en alvorlig type forseelse efter enhver målestok – og at

op til en tredjedel erkendte andre former for problematisk forskningspraksis, herunder at "udelade bestemte måleresultater på grundlag af intuition" og at "ændre opsætningen, metodologien eller resultaterne af en undersøgelse efter pres fra en finansieringskilde". I undersøgelser hvor der blev spurgt om kollegers adfærd, var konstruktion, forfalskning og modifikation i gennemsnit blevet observeret af over 14 % af svarpersonerne og anden problematisk praksis af op til 72 %. I årenes løb faldt procentdelen af de bekræftende besvarelser betydeligt i selvrapporteringer, men ikke i andre typer undersøgelser. Betydningen af sociale forventninger i undersøgelser hvor der bliver spurgt om kolleger, er mindre tydelig, og kunne afhænge af svarpersonernes særlige interesser. Generelt er videnskabsfolk måske tilbøjelige til at beskytte deres fagområdes omdømme ved at bagatellisere deres kendskab til uredelighed. På den anden set kan visse kategorier af svarpersoner (f.eks. deltagere i en konference om forskningspolitik og kvalitetssikring) have særlige erfaringer med uredelighed og være meget motiverede for at rapportere dem.

...

En anden kritisk faktor i fortolkningen af resultater fra spørgeundersøgelser er svarpersonernes opfattelse af, hvad der udgør og ikke udgør videnskabelig uredelighed. Forskerne var mindre tilbøjelige til at svare bekræftende på spørgsmål der indeholdt ordene "konstruktion" og "forfalskning" frem for "ændring" og "modificering". Desuden blev det i tre undersøgelser konstateret at forskere hyppigere indrømmede at have "modificeret" eller "ændret" forskningen for at "forbedre udfaldet" end at have rapporteret resultater som de "vidste, var usande". Mange opfattede med andre ord ikke deres "forbedring" af data som forfalskning. I et vist omfang havde de sikkert ret. Men mange forskere kan uforsættligt komme til at krydse den uklare grænse mellem at fjerne støj fra resultaterne og forvride dem i retning af et ønsket udfald. I en undersøgelse blandt biostatistikere, en faggruppe der er særligt trænet til at være opmærksom på denne grænse, svarede mere end halvdelen at de personligt havde været vidne til uægte eller vildledende forskning inden for de foregående ti år.

(Kilde: PLoS One 2009)

Den manglende interne (selv-) kritik

Penkowsagen afslører meget andet end Penkowa, mener forskningsbibliotekar NILS BREDSORFF og lektor FINN HANSSON

På en bizar måde har de mest radikale socialkonstruktivister - dem der mener at cancer er en ren konstruktion - fået ret: Forsøgsdyr er rene sociale konstruktioner. I hvert fald var Penkows hundredvis af rotter formodentlig rent opspind, som vel at mærke levede i bedste velgående i den sociale verden, der kaldes forskning, fordi ingen magtede at gøre som drengen i Kejserens nye klær.

KOMMENTAR

Men uanset hvordan Penkowa-sagen udvikler sig, så er hun i godt selskab med en tredjedel af amerikanske, biomedicinske forskere. Det viser Fanellis artikel fra 2009, som vi bringer uddrag af her. Hendes artikel med noter og referencer er tilgængelig på den viste adresse, og er ikke imødegået endnu. Don't trust us - look for yourself!

Normalt følges skandaler i forskerverdenen - FORSKERforum sidste nr. bragte historien om den norske forsker, som frit opfandt et patientregister til brug for en artikel (*optaget i The Lancet*) - med udtalelser om, at konkurrencen er blevet for hård, og de hårde vilkår får svage sjæle til at rette i forsøgsprotokollerne, læne sig op af vægten eller producere resultater i fantasien og liste dem igennem det forsvarsværk, som videnskaben gennem flere hundrede år har rejst om sig. Men det er vigtigt at holde tungen lige i munden - for det er her, der hurtigt går ged i begreberne.

Det er ikke den faglige konkurrence, der er noget galt med - den er snarere for lille og for blokeret.

Peer review-systemet er en af konkurrencens institutioner. Den overbelastes af det stadig stigende produktionspres og har her forsømt sin rolle og svigtet Penkowa på alle niveauer, og aktørerne i systemet virker i den konkrete sag nærmest som en flok skræmte får eller rådløse medlemmer af en institution i rivende opløsning.

De 58 forskere, der har krævet "ekstern, uvildig undersøgelse" efter at have siddet på deres hænder fra 2003 bekræfter blot opløsningens stade, men blander i travlheden omkring håndvasken tingene sammen og kræver Penkowa-Hemmingsen sagen undersøgt, selvom deres krav afslører, at de mange hædersmænd (for længst) skulle have krævet en undersøgelse af kritikken og kontrolinstitutionens opløsning og forvandling.

Formodentlig umuliggør tids- og arbejdspress, angst og karrierespil, at der konsekvent laves

seriøst arbejde i bedømmelsesudvalg og i de faglige redaktioner, og selv anonyme review'ere svigter deres vigtigste rolle som forskere: Den ubegrænsede, faglige kritik, der ikke undslår at påvise den mindste fejl, åbning, svaghed eller blot uklarhed. Og som holdes på plads af, at alle deltager seriøst, så der er dømt paria og faglig landsforvisning for den, der forløber sig, bruger andre mål end de faglige. Eller lader misundelse og honnøtte ambitioner forplumre forfølgelsen af det iskolde mål, som går ud på at skyde hul i kollegaens seneste forskningsresultater og betvivle målingernes gyldighed og pålidelighed, ja deres kollegas forskningsmæssige kvalifikationer, tilmed hæderlighed. Det virker også, som om den øvrige del af den institutionaliserede kritik er skrumpet ind - de faglige seminarer, ph.d.-uddannelsen, det faglige netværk af venligt-fjendtlige kolleger.

Det er ikke den faglige konkurrence, der er noget galt med - den er snarere for lille og for blokeret.

Bredsdorff og Hansson

Det hele er blevet erstattet af nye magthierarkier, som ikke er fagligt funderede, men kører efter en anden logik. En af de hyppige kommentarer fra miljøet er: Penkowa havde venner oppe i systemet. En uvildig undersøgelse af Penkowa sagen er nok eneste mulighed midt i opløsningen, men den risikerer at isolere sagen til et enestående tilfælde, hvor efter magtbrynden og opløsningen kan fortsætte, fordi alle står hovedrystende tilbage med rene hænder.

Det har været hævdet, at peer review systemet fungerede meget bedre tidligere under den gamle universitetslov, men det er forkert. Magtbrynde og -fordrejning er ikke noget, som Sander og Hemmingsen, har fundet på, det var en del af det professorvælde, de forhadte 68'ere væltede. De nøjagtigt tilsvarende svindelsager i udlandet (*norske Jon Sudbø i 2005 og amerikanske Wakefield afsløret i 2011(MMR)*) er jo ikke produkter af Sanders enstrengede aktieselskabsuniversitet.

Det er også blevet hævdet, at magtkoncentrationen hos rektor, bestyrelse og universitetsforvaltning spinder forskningstivister ind i en juridisk problematik, som vanskeliggør arbejdet for universitetets eget tvistorgan, peer review systemet, bedømmelsessystemet osv. Det er ganske korrekt, og det er også korrekt,

at kontrolsystemet og kritik-institutionen kan forbedres væsentligt, men disse korrekte pointer skjuler også det pinagtige og afgørende element i sagen: At forskerne i kerne- og nærområder til Penkows hjerneforskning i mellem 5 og 10 år har haft mere eller mindre begrundet mistanke om fusk og fup, overtrædelse af de simpleste regler for ordentlig (dvs. kritisk, forpligtet) forskeradfærd - uden at gribe ind med faglig kritik eller samle modstand via faglig kritik og gentagelse af forsøg mod den åbenlyse magtfordrejning, der også er tale om.

Det er værd at overveje om ikke det tunge skyts om embedsforsømmelse og magtmisbrug, der i debattens tummel er blevet rettet mod Sanders, Penkowa og Hemmingsen (med rette), til gavn for universitetet rettelig burde rettes mod kollegerne på de fine pladser i systemet, professorer, overlæger, råds- og fondsmedlemmer, embedsmænd og alle de medvidende forskere, der sad på deres hænder og nu har travlt ved håndvaskene.

Den faglige kritik sætter rammen om det videnskabelige arbejde, udgør den sociale kontrol og er samtidig den drivkraft, der driver forskningen frem og sikrer, at dens resultater kommer nærmest den for tiden mulige sandhed. Ved siden af denne faglige, institutionaliserede kritik med dens net af institutioner og procedurer, herunder videnskabelige tidsskrifter med deres peer review-systemer, er der en politisk besluttet konkurrence og en økonomisk konkurrence. Universitetsautonomi består først og fremmest i at give kritikken mulighed for at fungere, uden at politik og økonomi sætter den ud af kraft eller forvrider den. Ingen andre end forskerne kan præstere den nødvendige kritik og dermed kontrollen.

Mens der tydeligvis er for lidt faglig konkurrence og gensidig kontrol, er der lige så oplagt for meget af den anden konkurrence. Den økonomisk og politisk satte konkurrence har i stigende grad ædt sig ind på og ændret betingelserne for den faglige konkurrence. Konkurrencen om de stadigt flere konkurrenceudsatte midler, forskningsrådsmidler, virksomhedernes projektpenge, især fra medicinalbranches enorme pengetanke: Den konkurrence har kun straffeloven som grænse, og den handler om penge, og om, at mafiose netværk har erstattet faglige peer netværk.

Pensionstidspunkt – et tabu

Institutlederen vil gerne have en fast pensionsgrænse på 67-70 år. Tillidsmanden vil gerne have ledere som tager initiativer og ansvar i forhold til de ældre ansatte

”Som universiteternes 2012-budgetter ser ud lige nu, så kommer der uvægerligt fyringsrunder her og der, og det vil aktualisere en alderskonflikt: Dels at der ikke længere er en øvre pensionsalder på 70 år. Og dels at nogle medarbejdere over 60 år ufrivilligt men uundgåeligt vil komme i fyringszonen, fordi de er dem, instituttet bedst kan undvære. Enten fordi deres kreativitet er udbrændt, fordi deres faglighed ikke stemmer med nutidens behov el.lign.”, siger **en institutleder, som ønsker at være anonym**, fordi han ikke vil beskyldes for aldersracisme.

”Jeg havde foretrukket, at der fortsat var et loft med deadline for den enkelte og for arbejdsgiveren. Når der ingen øvre grænse er, indbyder det jo til kontroverser – og til en ydmygelse af den ældre medarbejder, hvis denne fyres, fordi han ikke kunne finde ud af at trække sig i tide”.

Tillidsmanden: Piv og ansvarsforflygtigelse

”Åh, institutlederens piv kan jeg ikke tage helt alvorligt”, svarer den mangeårige **tillidsmand på KU-humaniora, Henrik Prebensen**.

”Problemet er ikke ældre ubeslutsomme medarbejdere. Problemet er at ledere har en pligt til at lave seniorsamtaler med ældre medarbejdere, hvor man gensidigt orienterer sig, og det kan da være ubehageligt for lederen. Hvor der før var en udløbsdato på 70 år kunne lederen se igennem fingrene med det. Nu er der ingen fast udløbsdato, og så løser pensionsspørgsmålet sig ikke af sig selv. Så nu stilles der skærpede krav til lederen ...”.

”Institutlederen overdriber mulige konflikter. Det er ansvarsforflygtigelse, for han vil helst befris for den ubehagelige oplevelse at skulle konfrontere en ældre medarbejder. Og hvis han undskylder sig med, at der bliver ballade med kolleger og tillidsfolk, så er det kun, hvis han handler usagligt. Det er tillidsfolks rolle at beskytte de ansatte mod usaglige foranstaltninger. Tillidsfolk er jo ikke idioter; de er jo ikke sat i verden for med alle midler at beskytte kolleger, som ikke fungerer (og utidig pension som 62 årig er nok ubehagelig, men ikke den økonomiske død for de fleste). Tillidsfolk skal have tillid fra to steder, såvel fra kolleger som fra ledelsen”, siger Prebensen efter en lang karriere som tillidsmand.

2008: 70-års grænse ophævet

I 2008 blev den øvre pensionsalder fjernet i overenskomsten, så forskere (offentligt ansatte) ikke længere har en tvungen pensionsalder på 70 år. For uni-ledelserne har det ikke kun været

positivt, at man hermed fik forlænget ”det grå guld”. Ledere taler i korridoren om, at det er et problem, at det nu er svært at disponere personalesammensætningen, fordi ældre medarbejdere fx på plus-65 ikke vil gå på pension og de må heller ikke spørge direkte til, hvornår de kunne tænkes at gøre det, for det kunne opleves som utidig pression. I praksis betyder det, at lederne ikke kan disponere, dvs. at de ikke ved, hvornår der bliver en lektor- eller en professorstilling ledig til en yngre karrieresulten.

U hensigtsmæssig ophævelse af 70-års aldersgrænse

”Ophævelsen af aldersgrænse på 70 var u hensigtsmæssig. Ophævelsen giver nogle ansatte en forestilling om, at de kan/skal fortsætte nærmest uendeligt og ikke behøver at tage stilling til deres position i arbejdslivet. Derfor havde jeg foretrukket, at der fortsat var et loft med deadline for den enkelte og for arbejdsgiveren”, forklarer institutlederen.

“

Åh, institutlederens piv kan jeg ikke tage helt alvorligt. Problemet er ikke ældre ubeslutsomme medarbejdere

Henrik Prebensen

Tillidsmanden er enig i, at ophævelsen var u hensigtsmæssig, men af helt andre grunde: ”Det var ikke uni-fagforeningernes ønske, at aldergrænsen på 70 blev fjernet. Vi frygtede, at uden sidste udløbsdato ville lederne blive tvunget til at føre en aktiv seniorpolitik med samtaler og planer, og at mange ledere ikke er klædt på til at håndtere denne vanskelige situation, så man ender ud i (person-) konflikter og kriser. Og det har jo vist sig, at vores skepsis var rigtig, for nogle steder har lederen svært ved at gennemføre senior-samtaler”, siger tillidsmanden.

Stor forskel på ældres arbejdsevne

”Misforstå mig ikke. Jeg vil ikke have alle ældre fyret. Det er meget individuelt, hvordan folk klarer alderen, og det bør de selv og arbejdspladsen handle efter. Nogle kan være udbrændte som 62-årige. Andres kreativitet er gået voldsomt ned, når de bliver 65. Og så er der de 69-årige, der holder forskningsgejsten og stadig kan inspirere de studerende i undervisningen. Den store forskel i arbejdsevne stiller ledere over for et dilemma, når en ansat ikke kan opfylde sin arbejdsforpligtelse: Men hvordan overbeviser

man denne om det, for den ophævede pensionsalder giver en forestilling om, at de kan fortsætte i uendelighed – mens det altså for ledelsen (og i øvrigt også for kolleger) er åbenbart, at det er en dårlig ide”, forklarer institutlederen.

”Det er min holdning, at der burde være en absolut øvre pensionsgrænse, suppleret med mere individuelle seniorordninger for dem over 62-65 år, så den ældre og arbejdspladsen kan finde en ordning, der passer netop på den person”.

Tillidsmanden: ”Det er principielt urimeligt med en fast bagkant, for nogle kan blive ved til de er oppe i 70’erne. Andre er måske udbrændte i begyndelsen eller midt i 60’erne. Og der er eksempler på udbrændte under 60, fx den verdenskendte sprogforsker Hjelmlev, som havde sin forskningsmæssige storhedstid, da han var 30-45 år”, siger Henrik Prebensen.

Udbrændthed og pension er tabuer

Men er det ikke udtryk for dårlig ledelse måske igennem en årrække, at man har set igennem fingrene med, at nogle måske ikke lever op til arbejdspladsens krav?

”Udbrændthed og pension er tabuer, for nogle ansatte opfatter det som en ret at blive, så det opfattes som oplæg til dybe personlige konflikter, hvis det tages op. Men det burde indbygges personalepolitikken og i mu-samtaler med dem på plus-62, at fremtiden drøftes, herunder muligheder for seniorordninger, dvs. nedsat tid, emeritusordninger m.m.”, svarer institutlederen.

“

Det er min holdning, at der burde være en absolut øvre pensionsgrænse, suppleret med mere individuelle seniorordninger

Anonym institutleder

At forberede sig på pensionering

”Men at stoppe arbejdslivet er en meget personlig og følsom sag for akademikere. For de fleste handler det ikke om økonomi, for de kunne uden problemer gå på pension som 65-årige. Det handler meget mere om, at deres identitet er bundet til arbejdspladsen i så høj grad, at de slet ikke kan forestille sig at gå på pension – og da slet ikke nu, hvor den øvre aldersgrænse på 70 år er afskaffet. Mange har måske kun deres fagområde som interesse, så hvad skal de lave, hvis de ikke kan få lov at gå på arbejde ...”.

Tillidsmanden er enig i, at det er den enkeltes ansvar at forberede sig på pensionering, så den ikke kommer som en overraskelse: ”Det er

Henrik Prebensen

korrekt, at nogle oplever deres job som et kald, og at det er svært at holde op. Det fortæller, hvor dedikerede uni-forskere er, og det kan selvfølgelig blive et problem for den enkelte, hvis han ikke selv forstår at holde op mens legen er god", siger Henrik Prebensen.

Forlængelse: Som fornyelse af kørekort

"Generelt er det urimeligt med en sidste udløbsdato, for medarbejdere er forskellige og skal helst have mulighed for at vælge selv. Og arbejdspladsen har også en fordel i at beholde rutinerede, erfarne og dygtige medarbejdere, der kan yde en fornuftig indsats og være 'samfundsnyttige' selv om de er kommet op i årene. Og det er lederens opgave og ansvar at disponere efter dette", siger tillidsmanden og slutter:

"Personligt vil jeg advokere for en model med et ansættelsesforløb, hvor der fastlægges en udløbsdato 67-70 år – som fx følger folkepensionsalderen – hvorefter det skal være muligt at fortsætte på kontraktansættelser på åremål. Du skal så at sige have fornyet dit kørekort i en forhandling mellem dig og arbejdspladsen. Det betyder, at du hele tiden er opdateret på, hvor du står".

jØ

72 og på studenterkursus

HENRIK PREBENSEN er lektor i fransk og DM-tillidsmand på KU-humaniora siden 1973 og også institutleder i et par perioder. Han var DM-fællestillidsmand 1998-2010. Han vil være knap 73 år, når han går på pension om et år (pr. 1.marts).

VOXPOP

Du er 72 år nu – hvordan har du det med fortsat at arbejde?

Jeg havde egentlig sagt op, så jeg kunne gå af som 70-årig og den var imødekommet af ledelsen – som imidlertid fortrød og opfordrede mig til at tage tre år mere på nedsat (halv) tid og som administrativ forlængelse. Så jeg underviser og eksaminerer samtidig med, at jeg er suppleant for DM-tillidsmanden.

Det har været en fornøjelse at forske og undervise. Som tillidsmand har det gjort mest ondt at blive involveret i menneskelige tragedier, når folk rammes af ulykker, sygdom eller fyringstrusler.

Hvad skal du i dag?

"Jeg er jo på halv tid, så halvdelen af tiden skal jeg faktisk noget, dvs. forberede en eksamen og noget bestyrelsesarbejde DMs pensionskasse. I eftermiddag skal jeg med min kone på Ordrupgård for at se en udstilling om japansk kunsts indflydelse på de franske impressionister.

Og så skal jeg forberede mig i 2. ordens differentialregning. Jeg er ved at tage matematisk studentereksamen, for der har jeg et hul i min almen-dannelse. Jeg er fra en tid, hvor sproglige studenter ikke havde matematik. Og selv om jeg faktisk altid har arbejdet abstrakt med matematik og sprog - og senere med it og computere - fordi logik interesserer mig, så har jeg ikke lært praktisk matematik fra grunden. Det prøver jeg så nu og det er spændende at lære noget, som man ikke vidste noget om på forhånd.

Har du nogle hobbyer?

"Cykler og svømmer. Passer min have og rejser. Og it på brugerniveau; tidligere programmerede jeg såmænd selv. It er vel mest for min egen erkendelsesudvidelses skyld; det stopper jo ikke fordi man ikke skal forberede undervisning eller skal skrive en artikel.

Og så har jeg vel – som de fleste uni-lærere – haft hobbytilgangen til mit job. Det er flettet ind

i hinanden. At være humanist er jo ikke særligt ressourceforbrugende; vi skal jo ikke have laboratorium og apparater. Vi kan jo bare gå på biblioteket eller på nettet.

Hvor tænker du bedst?

"Hjemme. Sådan var det fra starten for i august 1968, hvor jeg blev ansat var der intet skrivebord til mig på KU. Og helt ærligt: Hvis jeg skal koncentrere mig uden afbrydelser, så er der mest fred herhjemme om aftenen".

Hvilken fagbog har betydet mest for dig?

"Jørgen Jørgensens 'Indledning til logik og metodeleære', en af lærebøgerne til det første studieår i 1958. Den åbnede øjnene for forbindelsen mellem humaniora og naturvidenskab. Den satte skel i min erkendelse.

Findes der tabuer på dit fagfelt?

"Egentlig ikke. Men der har da været perioder, hvor modestrømninger gjorde det svært at undervise i historie og samfundsforhold i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne, hvor det var svært at opretholde et ideal om kritisk og objektiv videnskab, for der var megen (marxistisk og ideologikritisk) enøjethed. Men når det kom til stykket kunne man godt tale stille og roligt med de studerende, hvis man brugte min humanistiske grundfilosofi: At man skal kunne formulere et standpunkt så dem, man er uenig med kan acceptere formuleringen ..."

Hvad kræver det at blive god på dit felt?

"Tid og fantasi, så der pludselig kommer noget ud, som man aldrig havde forudset. Det er ikke et 9-16 job, for man kan ikke sætte fantasien i stå på klokkeslæt. Og sådan er det jo også med udløbsdatoen 70 år; den behøver jo ikke at stoppe kreativiteten".

Hvad var det første, du ville gøre hvis du blev rektor?

"I dag giver Uni-Loven jo ikke plads til at en rektor giver mere reel medindflydelse til de ansatte, så man må jo opfinde et udenoms-parlamentarisk organ. Samle et repræsentativt konsilium af kreative og lyttende ansatte, som vil være med til at formulere og stille forslag til strategier og løsninger, som er klare og fagligt funderede – og ikke funderet på 'incitament' og lignende moderne management".

Seniorordning. Fratrædelsesaftaler.

Der er fokus på ældre og seniorer. DJØF og DM oplever i stigende grad, at seniorer få

”Tidspunktet for folks pensionering eller indgåelse af seniorordninger er noget, som både er den enkeltes beslutning og ansvar. Men det er også ledelsens. Institutlederen er nødt til at tage ansvaret på sig, det kan ikke nytte at stikke hovedet i busken. Det er med pension som med døden: Vi skal jo alle dø en dag, det nytter ikke at lade være med at tale om det ...”, siger mangeårig **tillidsmand på KU-humaniora Henrik Prebensen** som kommentar til disse års nedskæringsrunder, hvor det ofte er sådan, at ældre medarbejdere kommer i prikkezonen.

”Lederen har et ansvar for at lave en seniorpolitik. Nogle steder kører det lala, og det betyder, at lederen bliver ’overrasket’, når der kommer nedskæringer, og det så – hovsa – bliver ældre, som prikkes eller ’tilbydes’ mere eller mindre fordelagtige aftrædelsesaftaler. Og det er en konflikt som burde være undgået”.

Problemet er, at der ikke er en klar og gennemskuelig seniorpolitik. Man burde indgå lokalaftaler, hvor de ansatte på plus-60 tilbydes flere muligheder for at trappe ned

Sarah Rosenkrands, DJØF

Så som så med frivilligheden

Og seniorordninger, fratrædelsesaftaler eller egentlig pension er noget, som ansatte i slut-50'erne eller plus-60 skal tage stilling til – og for nogle mere ufrivilligt end for andre. De ufrivillige er dem, der får tilbudt ’frivillige fratrædelsesaftaler’ som led i nedskæringsrunder, hvor arbejdspladser før fyringsrunder sender et særligt tilbud ud til dem på plus-60. Eller hvis de i en ’seniorsamtale’ med deres institutleder får en melding om, at nu er det tid trappe ned.

Hver fjerde DJØF'er går på efterløn, inden de når folkepensionsalderen på 65 år (ifølge Danmarks Statistik og Akademikernes A-kasse). Men for mange er det så som så med frivilligheden:

”Der er fokus på ældre og seniorer. Vi oplever i DJØF i stigende grad, at seniorer får problemer med at opfylde krav til undervisning og forskningspublicering og at det i nogle tilfælde fører til tjenstlige sager. Og vi oplever det også i nedskæringsrunder, hvor mange ældre i slut-50 eller start-60 kommer i centrum”, fortæller **DJØF-chefkonsulent Sarah Rosenkrands**.

”Det er svært at hævde, at der er tale om aldersdiskrimination, for det faktiske antal involverede er ikke stort og der er også yngre medarbejdere

der bliver prikkes, men det er påfaldende, at der er relativt mange af disse ældre, som inddrages i nedskæringsrunder på den ene eller anden måde”.

Fyringstrussel afværget via fratrædelsesaftaler

På KU-humaniora blev vip-fyringer undgået ved afværgeforanstaltninger. Der var flere modeller at vælge imellem for plus-60 -årige: Enten kunne de fratræde pr. 1. marts og få et halvt års løn. Eller de kunne fratræde pr. 1. marts og få fuld pensionsudbetaling i to år. Men den mest populære blev den ordning, hvor de gik på halvtid i fire år (med fuld pensionskompensation), hvorefter de går på pension. I den sidste ordning fik de ansatte et nedtrappet arbejdsliv, og arbejdsgiveren fik mulighed for at budgettere og planlægge.

DM-konsulent Laila Skovbo mener, at sammenkædning af nedskæringer og aftrædningsordninger ikke bare kan fremstilles som sort-hvidt, for det er hendes oplevelse, at en del af de plus-60 vip'ere, som valgte en aftrædningsordning, faktisk er glade for den løsning.

”Måske ville de ikke have gjort det frivilligt, men ’tilbuddet’ om en fratrædelse tvang dem faktisk til at tage stilling til, hvordan de vil håndtere deres tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet”, siger Skovbo. ”Men det bør ikke være sådan, at fyringstrusler udløser aftaler, aftrædning burde i højere grad praktiseres i seniorordninger. Vi kender fra tidligere fyringsrunder, hvor kun de personer, der var indstillet til afsked blev ’tilbudt’ en aftale om frivillig fratræden”.

Armvridning

De tilbud om ’frivillig aftrædningsordninger’, som blev sendt ud til de ældre medarbejdere, indebar

et dilemma, for hvis de ikke valgte at gå frivilligt, risikerede de at blive fyret som ”den, der bedst kan undværes”, som den typiske fyringsbegrundelse lyder. Der var altså et element af armvridning, men det er noget, som er svært at tale om. Som humaniora-tillidsmand Karsten Fledelius forklarede aftalerne:

”Der var ingen armvridning, for ordningen opfattes som favorabel for nogle ældre medarbejdere, for den indebærer en lettere arbejdsbyrde, samtidig med at den ikke forringer ens pensionsmuligheder. Og det er en måde at trappe ned på, for mange føler sig ret forbundet til universitetet. Og for arbejdspladsen er ordningen god, for man fastholder ekspertisen hos de ældre”.

DJØF-konsulenten siger om armvridning: ”Oftentimes lægges der op til, at ældre kan melde sig til en frivillig fratrædelsesaftale som led i institutionens afværgeforanstaltninger inden der sker udmelding om, hvem der prikkes. På den ene side er det da positivt, at man kan vælge en frivillig ordning, men det er ærgerligt, hvis det opfattes som et pres som alternativ til en truende afskedigelse”.

Og DM-konsulenten tilføjer: ”Der er da en armvridning, men det er jo uden fyringstrussel i den konkrete situation, fordi de ikke er varslet, så de har i princippet mulighed for at sige nej”, siger Laila Skovbo. ”I de konkrete KU-humaniora-sager løste en generel fyringstrussel sig ved at en del ansatte frivilligt valgte aftrædningsordninger – og man skal bemærke det positive i, at der ikke var sat loft over, hvor mange der kunne gå på den ordning”.

Senioraftaler med bagkant

DJØF-konsulenten: ”Jeg fornemmer at mange ældre medlemmer har et ønske om en anden arbejdsfordeling. De oplever et voksende pres på flere fronter. Og de efterlyser en ordentlig senioraftale, som kan handle om nedsat tid, om en anden fordeling af byrden, mindre undervisningsbyrde eller mindre forskningspublicering”.

Og nogle steder indgår man da også sådanne aftaler, men desværre med bagkant, dvs. at hvis man får nedsat tid og/eller en ændret fordeling af arbejdsopgaverne i en periode, så forpligter man sig samtidig til at gå på pension ved periodens udløb. For mange undervisere og forskere er fagligheden og tilknytningen til universitetet en del af deres identitet. For disse medarbejdere kan det give god mening, at knytte en emeritusordning op på en senior/ fratrædelsesaftale. En emeritus-stilling er godt nok ulønnet,

Pension.

r problemer

men seniormedarbejderen sikres et skrivebord og en fortsat tilknytning til universitetsmiljøet, der gør det muligt at fortsætte forskningen. Eller det kan være en aftale om en stilling som ekstern lektor efter pensioneringen. Vigtigt er det dog, at disse aftaler indgås i fuld overensstemmelse med den enkelte seniors egne ønsker, som man ikke presses ud i en aftale om fremskyndet fratræden.

Fagforeningernes opfordring: Aktiv seniorpolitik

Når der ikke er en fungerende seniorpolitik på mange arbejdspladser skyldes det, at det har tabukarakter. De ansatte udskyder den ubehagelige beslutning – nogle opfatter det som en livsstilling – og for arbejdsgiverne er det svært at udtrykke, at en ældres produktivitet er for nedadgående eller at dennes faglighed måske ikke helt lever op til tidens krav. Begge parter viger altså tilbage fra at tale seniorpolitik, fordi det kan være konfliktfyldt – og så er det, at den faktisk først bliver aktiveret i tilfælde af nedskæringsrunder.

DJØF-konsulent mener, at ledelserne i langt højere grad har en forpligtelse til at arbejde med seniorpolitik: "Problemet er, at der ikke er en klar og gennemskuelig seniorpolitik. Man burde indgå lokalaftaler, hvor de ansatte på plus-60 tilbydes flere muligheder for at trække ned. Det skal ikke være sådan, at du 'får lov' til dette, fordi du samtidig indgår en aftale med bagkant (dvs. løfte om, hvornår du går på pension), men det skal fremstå som et positivt valg for den ansatte. Og så skal parterne ikke være så bange for at berøre temaet i mu-samtale som 'seniorsamtale'."

En passiv ledelse, som ikke har dyrket aktiv personalepleje i årevis, kan også være problemet:

"Både for arbejdsstedets og den ansattes skyld bør der være seniorordninger, som giver de ansatte en motivation til at håndtere sin personlige situation", siger **DM-konsulent Laila Skoubo**. "Det er altså ledelsen, som skal sørge for, at den ansatte løbende lever op til sine forpligtelser som ansat, og som giver dem mulighed for at leve op til dette. Vi oplever sager, hvor ledelsen pludselig skal opfinde en undskyldning for en nedskæring og så mener, at en ældre medarbejder ikke har levet op til sine forpligtelser, uden at der er påtegninger i personalesagen eller at lederen har påtalt det i mu-samtaler."

jø

Generationskonflikt

"Kollegialt er det et grimt dilemma på nogle arbejdspladser med en lurende konflikt, hvor yngre karriere-sultne oplever strukturen sådan, at de bliver holdt tilbage af pensionsmodne ældre, som bare ikke vil gå", konstaterer en anonym institutleder

"Jo, generationsskiftet er da et dilemma", siger **RUC-tillidsmand Kenneth Reineche**. Han kender generationskonflikten fra de yngres frustration over, at karrierevejene er snævre. På den ene side har uni unge forskere, der er sultne for at indlede en karriere. Og i den anden ende ældre, der har dedikeret deres arbejdsliv til universitetet, og ikke har tænkt sig at forlade den, før de synes, at de selv er klar til det.

"Det er ikke noget, der tales om på personale-møder! Men man hører det da i korridoren, når yngre toptunede ph.d.ere og post.doc.ere oplever, at der er et generationsproblem – en prop i systemet, fordi ældre medarbejdere har sat sig på lektorater og professorater og ikke flytter sig, før de bliver tvunget til det. Og underforstået ligger der heri, at der er ældre – navngivne eller unavngivne – forskere, som er udbrændte eller som i hvert fald ikke producerer 'på niveau'. Enhver kan jo gå ind på hjemmesiden og tjekke deres produktion, lyder argumentet ..."

Dilemma

Men RUC-tillidsmanden kender også generationskonflikten fra ledere, der klager over ældres produktivitet:

"Der er da sager. Nogle ledere synes, at det er svært at disponere, når der er ældre medarbejdere, som de mener præsterer 'under niveau'."

Jeg har været involveret i såkaldte 'produktions-samtaler' med ældre medarbejdere – typisk plus-60 - som ikke har produceret i en årrække. Og de ender ofte med en aftale om, at de får et år til at rette det op igennem peer-review'ed publicering", siger han.

"Der er da et dilemma og en generationskonflikt indbygget. Det ligger på en måde i kortene, at yngre og midaldrende forskere er mest produktive, og at der er typisk en nedgang, når forskerne kommer op i 60-års alderen. Det er jo naturligt og accepteret, for så udfylder de ældre og rutinerede også andre opgaver på instituttet. Så i almindelighed er der ikke noget problem med produktiviteten", siger han. "Men dilemmaet mellem unges karriere og ældres tilbagetrækning bliver da ikke mindre af, når den øvre pensionsgrænse på 70 år er ophævet."

KU-tillidsmand: Indbygget konflikt

"Uni- og forsknings-arbejde er en særlig sektor, hvor mange kan har arbejdet som 'kald', og kan blive ved i en høj alder. Men der er et ansættelsesmæssigt nulsumsspil, for du kan ikke ansætte en ung, uden at en ældre går. Vil man ansætte en ung, så skal den gamle begå harikiri eller den unge skal frem med øksen", siger mangeårig tillidsmand Henrik Prebensen. "Det er jo en ubehagelig konflikt. Den skal løses i praksis ved institutlederen i en kombination af menneskelig forståelse og seniorsamtaler. Han skal lave langsigtet karriereplanlægning for instituttet, der hænger sammen med arbejdsstedets ressourcer – ellers lander den ud i en generationskonflikt".

jø

På jagt efter den store

Kina kommer buldrende. Danske Kasandra Behrndt-Eriksen

En hær er universitets-uddannede på størrelse med hele Danmarks befolkning – og lidt til. Det er, hvad der hvert år marcherer ud fra de kinesiske universiteter. 6 millioner kandidater bevæbnet med viden, ærgerrighed og et sultent blik på den ganske verden.

UNG KINA-KARRIERE

Og en ting kan den 32-årige ph.d.-studerende Kasandra Behrndt-Eriksen bekræfte ud fra sit snart mangeårige kendskab til kinesiske studerende og forskere: det er ikke fliden, det skorter på.

”De scholars, jeg møder her, fortæller om et liv, der aldrig har været frit. De har arbejdet fra 5 om morgenen, og deres forældre har investeret i privatlærere til dem om eftermiddagen”, fortæller hun.

Paces fra barnsben

Det springende punkt for kinesiske unge – og deres forældre – er en stor prøve, som gymnasielever kan tage efter gymnasiet. Resultatet af den afgør, om man kan optages på et universitet, og lige så vigtigt om man kommer på et af de gode universiteter. Lykkes det, er vejen banet for en sikker fremtid for såvel elev som de forældre, der skal forsørges. Derfor satses der store summer og en helt umenneskelig arbejdsindsats helt fra barnets tidlige år.

”Sådan noget som at give barnet frihed og udvikle sin egen personlighed, det tæller ikke. Forældrene presser børnene til det yderste, og det betragter man ikke som et problem. Og det med, at man skal tage sig af sine forældre, ligger dybt begravet i kulturen”.

Danske akademikere mindst lige så gode

Men selvom kinesiske universitetsstuderende har været billedligt talt bundet til bøgerne i det meste af deres liv, så oplever Kasandra Behrndt-Eriksen ikke, at man som dansk akademiker står tilbage i forhold til kineserne. Tværtimod.

”På det samfundsvidenskabelige område har de et stykke igen. Der mangler en kritisk tænkning, og teoretisk og metodemæssigt mangler der også et stykke. På NAT-området ser det ud til, at der er mere krudt i dem. Men i forhold til SAMF vil jeg vurdere, at de er et godt stykke bagud og ikke lige indhenter det de kommende årtier.”

Kina-syndrom

Kina kommer buldrende. Skræmmende for mange, men også fascinerende, ikke mindst for Kasandra Behrndt-Eriksen, der har gjort Kinas internationale tilstedeværelse til genstand for

sine studier. Hendes ph.d.-projekt handler om landets engagementer i Afrika, Centralasien og Latinamerika i sammenhæng med en større ressourcestrategi.

I virkeligheden er det helt personlige kontakter, der har givet hende et ”Kina-syndrom”. I 1999, hvor hun var begyndt sit universitetsstudium på Statskundskab, KU, stiftede hun for første gang bekendtskab med riget i midten på to en halv uges Summer School i Beijing, arrangeret af Asia- Europe Foundation (ASEF). Selve opholdet var et lidt abrupt kig ind i en fremmed verden, der allerede i dag har ændret sig væsentligt.

Der er en lidt speciel omgangsform, hvor kinesere nogle gange ikke kan sige tingene ligeud, og man er bange for at tabe ansigt. Men samtidig oplever jeg, at kineserne er ret åbne og nysgerrige over for udlændinge

Kasandra Behrndt-Eriksen

”Jeg kan huske, det var meget overvældende, hvordan vi blev behandlet nærmest som små prinser og prinsesser. Vi boede i sådan en lukket campus med vagter ved dørene, men nogle gange gik jeg ud om morgenen for at opleve almindelige kinesere, og jeg blev især slået af den fattigdom, mange af dem levede under. Så kan jeg også huske de mange cyklister, som allerede er ved at være væk i dag”, fortæller Kasandra Behrndt-Eriksen.

Et stærkt netværk er vigtigt

Opholdet gav hende en række bekendte blandt de kinesiske og asiatiske studerende, der også deltog. Og det skulle hurtigt vise sig at være et mere end almindeligt stærkt netværk.

”Det overraskende var, hvor stærkt et netværk, der kom ud af de to ugers ophold. Igennem 12 år har Sungjin fra Korea flere gange om måneden skrevet, hvad han nu laver i sit liv, og tilsvarende fra de øvrige studerende. De blev simpelthen en del af mit liv”, siger hun.

På grund af disse personlige kontakter begyndte hun stille og roligt at udvikle sin

forståelse og nysgerrighed omkring den asiatiske kultur. Og ikke alene fik hun lyst til at dyrke Kina-nichen i sit studium, hun besluttede sig også for at lære det kinesiske sprog, hvilket skulle vise sig næsten at blive en forudsætning for det første.

At studere Kina i samfundsfagligt perspektiv var imidlertid ikke så ligetil på KU omkring årtusindskiftet, som det er i dag. Det var først på et udvekslingsophold i Paris og senere på University of California Berkeley at Kasandra Behrndt-Eriksen fik mulighed for at tage fag, der handlede specifikt om Asien og Kina.

I hendes speciale tog hun fat på det emne, der også er temaet for hendes ph.d.-projekt, nemlig Kinas engagement i Afrika, hvilket hun altså har udvidet til også at omfatte Latinamerika og Centralasien. Projektet kalder hun ’Kinas energistrategi – en strategi for at sikre overlevelse’. Fokus er på landets ressourcestrategi, men i virkeligheden er det intet mindre end spille om den globale magtbalance, hun forsøger at afdække.

Kineserne taler udenom den varme grød

”Jeg forventer at kunne levere en dissikering af Kinas energistrategi, og da antagelsen samtidig er, at landets energisikkerhed er helt central for landets sikkerhed, vil projektet også berøre Kinas sikkerhedsstrategi”, fortæller hun.

Kinas stigende engagement i u-landene og tilsvarende indflydelse på råstof-markederne er noget, der skaber bekymrede panderynker i de vestlige lande. Men kapløbet om verdens natur-ressourcer er i virkeligheden ikke noget nyt, mener Kasandra Behrndt-Eriksen, og peger på tidligere tiders koloniseringer, der også var en jagt på guld, krydderier og andre ressourcer.

Det nye er, at der i takt med større efterspørgsel på ressourcer samtidig er en større knaphed på dem, og her opleves særlig Kinas voksende efterspørgsel som en trussel for andre lande.

Ph.d.-projektet er kvalitativt funderet og skal blandt andet bygge på en række interview med kinesiske statsembedsmænd, og her ligger en dobbelt udfordring. For det første er et lands energistrategi ikke lige det første, man som embedsmand går og plaprer ud med til alle og enhver. For det andet er kinesisk kommunikation ikke den lige, to-sporede hovedvej, vi er vant til i Danmark. Kineserne har tradition for at tage mere end én tur rundt om den varme grød, før realiteterne kommer på bordet.

”Der er en lidt speciel omgangsform, hvor man nogle gange ikke kan sige tingene ligeud, og man er bange for at tabe ansigt. Men samtidig

kinesiske masterplan

forsøger at kortlægge den kinesiske strategi og måde

oplever jeg, at kineserne er ret åbne og nysgerrige over for udlændinge”, fortæller hun.

Guanx: Betydningen af gode forbindelser

Det, der skal gøre forskellen for Kasandra Behrndt-Eriksen, er at hun taler kinesisk, og så er det hendes *guanxi*.

”Guanxi handler om at have forbindelser. Det er relationer, som man har med andre, som er meget væsentlige og bygger på en form for tillidsrelation. God guanxi kan forhåbentlig få folk til at åbne sig en smule mere over for mig”, fortæller hun.

Hun har allerede kendskab og kontakter i Kina fra et to-måneders ophold som visiting fellow ved Beijing University i 2009 samt et halvt års praktikophold på den danske ambassade i Beijing i 2007. Men det er især hendes nuværende ophold som visiting fellow på Harvard University siden marts sidste år, der har givet hende gode relationer – guanxi – til centrale kinesiske kilder.

”Mange af de visiting fellows her på stedet, der kommer fra Kina, har jeg lært enormt godt at kende. De kommer jo ofte til USA og følger

sig meget ensomme, fordi de har efterladt deres familier derhjemme. Og det skaber en enestående mulighed for at komme tæt på nogle højtstående folk”, fortæller Kasandra Behrndt-Eriksen, der på den måde også har fået et meget positivt billede af den kinesiske personlighed.

”Jeg oplever dem som varme, ekstremt venlige og også meget nysgerrige i forhold til min kultur”, fortæller hun.

Kinesiske forhold på Harvard

På Harvard skiller kineserne sig heller ikke specielt ud med deres arbejdsraseri. Her er det nærmere den til sammenligning mere tilbage-lænedede danske arbejdsdisciplin, der er lidt af et særsyn.

”Jeg har sjældent oplevet et så stræberisk miljø som på Harvard. Alle arbejder hele tiden, og det gælder alle nationaliteter, men mest amerikanere. Man kan faktisk se nogle klare paralleller til Kina. Herovre begynder forældrene også at spare op til universitetsopholdet, lige fra barnet bliver født. De får ekstra-lærere og mange lærer kinesisk fra de er helt små”, siger Kasandra Behrndt-Eriksen og fortæller samtidig, at det

i modsætning til i Europa er helt almindeligt blandt amerikanske akademikere at have lært sig kinesisk.

Som ung var hun tennisspiller på elite-niveau og hun er stadig seriøs motionist med flere maratonløb i baglommen. Arbejdsdisciplinen er derfor ikke et fremmed begreb, og det har kommet hende til gode under Harvard-opholdet.

”Jeg har måttet arbejde hårdt herovre, og barrieren er ufattelig høj. Der arbejdes både lørdag og søndag, og det med at gå ud og drikke en øl sammen, er ikke noget, man tager sig tid til. Men samtidig er det også et stimulerende miljø, hvor man får lyst til at arbejde”, siger hun.

Kasandra Behrndt-Eriksen skal være på Harvard nogle måneder endnu og skal herefter opholde sig resten af året ved Tsinghua University og Chinese Academy of Social Sciences, blandt andet på basis af et Eliteforsk-rejselegat hun blev tildelt i dette efterår. Hun håber at fortsætte sin forskerkarriere efter færdiggørelsen af ph.d.-afhandlingen.

lah

Kommunikation for forskere

- bliv hørt af medier, offentlighed og bevillingsgivere

Videnskab.dk afholder her i foråret 2011 nye endags-kurser i troværdig og effektiv forskningsformidling for forskere.

København 5. april kl. 9 - 16

København 7. juni kl. 9 - 16

Aarhus 21. juni kl. 9 - 16

Kurserne giver dig redskaber til at finde din historie og kommunikere den ud til netop den målgruppe, du vil nå. Undervisningen foregår i små hold og du arbejder konkret med din egen forskning.

Videnskab.dk tilbyder også at lave skræddersyede kurser med udgangspunkt i din organisations specifikke emner og behov.

Læs mere om de enkelte kurser her: Videnskab.dk/kurser

..... Videnskab dk

Heftig efterlønsfejde

Arbejdsmarkedsforskere og økonomer er voldsomt uenige om efterlønnen skal afskaffes eller ej

Med eksempel i en meget politiseret debat om efterlønnen gik arbejdsmarkedsforsker og Aalborgprofessor Per H. Jensen til frontalangreb på en skæv offentlig debat og især på økonomers dominans i en kommentar, "Økonomernes tyranni" (Politiken 8.jan.). Den handlede om, at økonomernes økonomiske modeller gør sig til en slags overvidenskab, at økonomerne monopoliserer debatten – og at deres analyser bruges og misbruges af politikerne, fx i kampagnen for at afskaffe efterlønnen.

Arbejdsmarkedsforskeren hævdede, at regeringen og politikere samt ikke mindst nogle økonomer ignorerer vigtige fakta, når de taler for afskaffelse af efterlønnen. Der jongleres med nationaløkonomiske tal uden blik for, at der er dele af arbejdsmarkedet, hvor efterlønnen har en vigtig funktion. Der findes fx statistikker, som fortæller, at det kun er 20 pct. af de højtuddannede, som bruger efterlønnen, mens det er 60 pct. af NNF-brancherne (slagterier, fødevarerindustrien o.lign.), der bruger den. Også arbejdsmedicinere peger på, at ordningen langt overvejende bruges af brancher med stor nedslidning eller udbrændthed samt af lavtlønsområder.

Tvilsomme finanslovspolitiske gevinster

Endelig er der så også den aktuelle debat mellem pro- og kontra-fløjen, om hvor meget en efterlønsreform egentlig vil betyde finanspolitisk. For at der vil blive besparelser kræves der ifølge arbejdsmarkedsforskeren to ting: "For det første, at alle dem, der p.t. er arbejdsløse, først kommer i arbejde. For det andet, at langt hovedparten af efterlønnen kan arbejde, vil arbejde og er ønskede på arbejdsmarkedet, hvilket ikke meget tyder på", påstår Per H. Jensen.

"Når økonomerne påstår, at en afskaffelse af efterlønnen vil få beskæftigelsen til at stige markant, så er det, hvad politikerne gerne vil høre og handle på. Men de påståede finanspolitiske besparelser er mere fugle på taget. Økonomerne lover nemlig ikke andet, end at en afskaffelse af efterlønnen 'på sigt' vil få beskæftigelsen til at stige markant. Men med 'på sigt' mener de jo intet andet, end at det er når vi alle er døde og borte..."

Velfærdspolitik og klassekamp

"Efterløns-debatten har et stærkt velfærdspolitisk og ideologisk element, faktisk er det en slags 'klassekamp', for min forskning fortæller, at hvis efterlønnen afskaffes vil det ramme bestemte befolkningsgrupper og ulighederne i samfundet

forstærkes", mener arbejdsmarkedsforskeren.

"Når fx regeringen og store dele af pressen kører kampagne mod efterlønnen skyldes det, at efterlønnen for store dele af fagbevægelsen er et ikon, en slags velfærdsrettighed, som de har kæmpet sig frem til for håndværkeren, arbejdsmanden og sosu-assistenten på linie med folkepensionen. Derfor ser man arbejdsnedlæggelser og LO-formand Børsting i krast forsvar for ordningen, for det vil være et stort – også symbolsk – nederlag for fagbevægelsen, hvis ordningen afvikles".

JØ

DJØF'ere har sit på det tørre ...

I starten af januar meldte formand Finn Borch Andersen ud, at DJØF støttede afskaffelse af efterlønnen. Men den udmelding forstod efterlønsforsker Per H. Jensen ikke:

"DJØF'ere – som mig selv – der har sit på det tørre med attraktive pensionsordninger, går ikke på efterløn af økonomiske grunde. Derfor er det fuldstændig omkostningsfrit for DJØF'ers top at erklære sig indforstået med afskaffelse af efterlønnen, for den retter sig ikke mod DJØF'ers medlemmer. DJØF-toppens udmelding er således en velfærdspolitisk udmelding om, hvordan vores velfærdssamfund skal indrettes. Og jeg kan da i hvert fald i mit forskerperspektiv se, at afskaffelse forstærker uligheden i det danske samfund – og går DJØF virkelig ind for det?"

Mange DJØF'ere er ikke til at drive fra arbejdsmarkedet. Hver fjerde DJØF'er på 70 år arbejder stadig, konstaterer Aalborg-professoren:

"DJØF'ere og andre højtlønnede bruger kun nødtvunget efterlønsordningen, og det sker næsten udelukkende fordi de ikke trives i bestemte arbejdsfunktioner, fordi de aldrig har bidt sig fast på arbejdsmarkedet eller fordi det er en udvej, når man som ældre bliver prikket", siger han.

Efter en debat i DJØF's bestyrelse i starten af februar meldte DJØF ud, at forbundet ikke støtter en afskaffelse af efterlønnen, derimod en reform så det stadig er muligt for folk, der er fysisk eller psykisk nedslidte, at gå på efterløn.

'Økonomernes

Det er et demokratisk problem, at økonomers og blokere samfundsdebatten,

"Man kunne godt en gang imellem ønske sig lidt mere selvindsigt og selvkritik fra økonomernes side ...", lyder det fra **arbejdsmarkedsforskeren Per H. Jensen**. Han gik i Politiken til frontalangreb på økonomerne i kommentarspalterne "Økonomernes tyranni" (Politiken 8.jan.). Den handlede om, at økonomernes økonomiske modeller gør sig til en slags overvidenskab, og de bruges og misbruges af politikerne, fx i kampagnen for at afskaffe efterlønnen. Det var et sjældent angreb på den måde, som politikerne anvender forskere på, og den måde som forskere lader sig anvende på.

Også økonomerne bidrager til, at den centrale diskussion ikke bliver taget, mener Per H. Jensen: "De mener, at de stiller sig i velfærdssamfundets tjeneste, når de peger på indgreb, der er 'nødvendige' for at vi kan opretholde velfærdssamfundet. Men de siger ikke ret meget om, hvad der er tilbage af velfærdsstaten, hvis vi følger deres anvisninger. Men følger vi (udbuds-) økonomernes anbefalinger, havner vi i 'minimalstaten', forklarer han. "Det er også et demokratisk problem, når politik går til i økonomiske teknikaliteter, for lægfolk får ikke en chance for at tage stilling til, hvilke eksperter der har ret, og hvem ikke".

Økonomi som 'overvidenskab'

Økonomerne får en rolle som "overvidenskab", når deres analyser monopoliserer politikken: "Selvom man skulle tro, at medicinere var bedre til at undersøge helbredstilstanden end økonomerne, har beskæftigelsesminister Inger Støjberg brugt økonomernes udsagn i den politiske debat, hvor de afviste data fra statens egne forskere (Institut for Folkesundhed) med henvisning til, at (økonomerne i) Arbejdsmarkedskommissionen konstaterede, at efterlønnen er sunde og raske!"

Økonomiprofessor:

Danske miljøer debatterer ikke på tværs

Arbejdsmarkedsforskerens kommentar blev groft sagt fortiet af økonom-miljøet; bortset fra **professor Niels Westergaard-Nielsen**. *Bekræfter økonommiljøets tavshed ikke økonomers arrogance og selvtilstrækkelighed som en 'overvidenskab', der ikke behøver at gå i dialog med andre videnskaber?* – lyder spørgsmålet til Westergaard-Nielsen.

"Danske økonomer indgår altså i faglige debatter med andre samfundsvidenskaber, hvor der byder sig en mulighed og paradoksalt er det ofte i udlandet. Selv om økonomi og sociologi

Når forskere lander i clinch ...

Debat mellem økonom og arbejdsmarkedsforsker afslører store uenigheder og kulturforskelle om, hvor og hvordan debatten skal foregå

ikke er det samme, så kan vi godt diskutere”, svarer han. ”Men det er korrekt, at der er meget lidt udveksling af viden mellem danske samfundsforskere, herunder mellem økonomer og andre faggrupper. En hypotese til forklaring kunne jo være, at der er forskellige standarder mellem mange danske sociologer, men ikke dem alle, og så økonomer; vi taler ikke samme sprog og der er forskellige opfattelser af, hvad der er forskning? Eller at der er forskellige standarder mellem danske universiteter, fx mellem de gamle universiteter KU og Aarhus Universitet på den ene side og så de øvrige”, siger økonomeren.

Økonomerne fremstiller deres analyser som ’objektive nødvendigheder’. Der er et demokratisk problem heri, for politikerne bruger analyserne som legitimation for bestemte politikker

Per H. Jensen

Per H. Jensen vil ikke kommentere påstanden om andenrangs-forskning i Aalborg – ”den taler for sig selv” - men medgiver, at det er et problem, at fagområder isolerer sig:

”De fleste samfundsvidenskaber er f.eks. enige om, at tværfaglighed er vigtigt og nødvendigt, hvis vi skal nå frem til en mere helhedsorienteret forståelse af samfundsproblemerne, hvilket skulle trække i retning af større dialog mellem forskellige faglige traditioner, men der er en klar tendens til at disciplinerne lukker sig om sig selv. En effekt af at disciplinerne lukker sig om sig selv er i øvrigt, at meget forskning bliver mere og mere ligegyldig for andre end forskerne selv.”

”Man kunne godt en gang imellem ønske sig lidt mere selvindsigt og selvkritik fra økonomernes side ...”, lyder det fra arbejdsmarkedsforskeren **Per H. Jensen**. Han gik i Politiken til frontalangreb på økonomerne i kommentarspalterne ”Økonomernes tyranni” (Politiken 8.jan.).

Den tog afsæt i debatten om, hvordan man skal / kan analysere efterlønsproblemet. Men nede under overfladen afsløres så store uenigheder mellem økonomer og andre samfundsvidenskaber. Fagene opfatter deres offentlige rolle forskelligt, og at der er store kulturforskelle.

Når forskning gøres ’politisk’

Per H. Jensen har selv oplevet, hvordan hans forskerrolle bliver mistænkeliggjort, når han gik ind med data, som ikke passede politikernes eller mediernes konsensus:

”Jeg går ind i debatten med forskningsforankret viden, men der er desværre ikke den store respekt omkring dette i så kontroversielle sager som efterlønnen. Økonomerne får lov at dominere, fordi deres påstande er politisk bekvemme for nogle”, forklarer han. ”Hvor kontroversielt og ideologisk efterlønnen er, giver sig mange udslag. Jeg deltog i en debat om efterlønnen i Dead-line, hvor journalisten mente, at det var ’politisk’ når jeg påpegede at efterlønnens afskaffelse var en del af en ligheds- / ulighedsdiskussion. Og det samme skete i en radiodebat, hvor Venstres repræsentant kaldte mit indlæg et ’politisk partsindlæg’ i forhold til objektive økonomiske sandheder ...”

Han oplever dog, at klimaet for at komme på som kritisk forsker er blevet bedre i de senere år:

”Hvor pressen og politikere tidligere kørte en ensidig stemning op, så er pendulet nu svunget, så der også gøres plads, så andre synspunkter også kan komme på banen”.

Forskeres indbyrdes konfliktskyhed

Det er sjældent, at forskere går direkte og offentligt i clinch med hinanden. Det tillægges ofte en udbredt konfliktskyhed i et kollegialt miljø. Debatindlægget ”Økonomernes tyranni” var en provokation fra professoren, hvis hensigt det ikke var at debattere videnskab, men at sætte fokus på et samfundspolitisk problem. Han fik mange positive tilbagemeldinger fra ikke-økonomer – sociologer, arbejdsmarkedsforskere, medicinere og politologer - om at indlægget var ”dejligt befriende”. Men der var faktisk kun én

økonom, som gik i debat med ham, **prof. Niels Westergaard-Nielsen**.

Hvorfor gik andre økonomer, der forsker i efterløn, ikke ind i debatten, når de provokeres? – lyder spørgsmålet til Westergaard.

”I et konkret tilfælde ved jeg, at de ikke deltagte, for deres forskningsresultater er færdige til offentliggørelse”, svarer økonomiprofessoren. ”Økonomer vil gerne indgå i en faglig debat, hvis der fremlægges videnskabelige resultater, og den dokumentation kan jeg ikke finde hos Per H. Jensen. Og det er formentlig forklaringen på, at andre økonomer har afholdt sig fra at melde ind på hans indlæg».

Arbejdsmarkedsforskeren: Økonomer ignorerer andre

Per H. Jensen svarer: ”Det er en grov påstand, Niels Westergaard-Nielsen kommer med. Selvfølgelig har jeg publiceret om det, jeg udtaler mig om, og jeg har også et par bøger om emnet på vej, der vil blive publiceret inden sommerferien. Men jeg synes nu også, at det er et mærkeligt standpunkt, at man ikke offentligt må udtale sig om sine forskningsresultater før de er publiceret? Forskeres indspil kan jo være oplysende for en igangværende samfundsdebat”.

Han mener da også, at der er andre forklaringer på økonomernes tavshed: ”Når så få meldte ind i debatten, kan man jo tage det som eksempel på økonomers selvtværdighed: De ignorerer andre indspil end de økonomiske! De behøver ikke tage mine indvendinger alvorligt, for økonomer dominerer alligevel debatten så meget, at de ikke behøver at forsvare sig. Men økonomernes tavshed undrer mig nu ikke. Hvis de går ind i en åben debat eller erkender, at de kan tage fejl, forsvinder deres orakelstatus ...”

Per H. Jensen tilføjer, at der dog er faktorer, som kan spille med i det tavse debatmiljø: ”Alle forskere er voldsomt pressede, vi skal publicere mere og mere, vi skal søge penge og sælge os selv i en ’fra forskning til faktura’, og vi er voldsomt specialiserede, så vi ikke har tid til at fordybe os i, hvad andre laver. Det er en forklaring på tavsheden, men ikke en gyldig undskyldning i mine øjne, for jeg mener, at den kollegiale kritik er med til at udvikle forskningen”.

Clickers for bedre

Undervisning hvor de studerende deltager aktivt med brug af clickers vinder frem. Læringsfordele ligger

Halvvejs henne i forelæsningen. Tilhørernes øjne er så småt begyndt at flakke rundt i auditoriet, mange sidder tilbagelænedede i en lidt for afslappet positur. De grundigt forberedte ord har tydeligvis ikke den samme effekt som for tyve minutter siden. Der er ingen tvivl – det er click-time!

MULTIPLE CHOICE

Forelæseren taster et par gange i sin powerpoint, og op på lærredet kommer et spørgsmål med fire svarmuligheder, strategisk plukket ud af forelæserens emneskov.

"Er det rigtige svar A, B, C eller D? Vær så god at klikke," opfordrer underviseren, og tilhørerne fatter hver deres lille hvide mobiltelefonlignende apparat og trykker det bogstav, de hælder til som svar.

Få sekunder efter viser et søjlediagram "valgresultatet" i forhold til de fire svarmuligheder.

Men underviseren har ikke fået nok.

"Diskuter spørgsmålet med din sidemand og bliv enige om et fælles svar, som I begge to taster," byder underviseren nu, og straks efter summer auditoriet af lavmælt argumentation.

Ny afstemning. Nyt resultat. Markant flere rigtige svar. Og så kan forelæsningen fortsætte på gammeldags vis lidt endnu.

Aktiverer forelæsningen

Ovenstående er en fiktiv reportage fra en undervisning med brug af "clickers". Fænomenet er efterhånden vidt udbredt på amerikanske universiteter, men de små klikkere er også i gang med at gøre deres indtog på flere og flere danske fakulteter.

Senest har lektor ved KU-Life **Martin Kristian Raida** bestilt et sæt på 180 clickers og tilhørende software. De skal i første omgang bruges forsøgsvis til undervisning i fagene farmakologi og patologi.

"Det er nogle fag, hvor niveauet er meget højt, for nu at sige det på den måde. I forvejen er forelæsningen jo ikke den ideelle undervisningsform, men så er det med til at aktivere de studerende, når de selv skal ind og forholde sig til nogle spørgsmål", siger Martin Kristian Raida, der hørte om click'erne på sit adjunkt-pædagogikum, og altså nu selv vil prøve ideen af.

Clickers og de pædagogiske principper bag kommer fra USA, hvor Harvard-fysikeren Eric Mazur har været en forgangsmænd. Siden 1991 har han arbejdet med det system, han kalder 'peer instruction', som bygger på, at de studerende hjælper hinanden med at forstå og svare

Undervisning med brug af clickers er blevet en del af

på indlagte spørgsmål undervejs i undervisningen. I 1998 foranstalter han de første forsøg med et 'personal response system' – altså clickers, der

på det tidspunkt kommunikerer via infrarøde stråler. Den teknologi er i dag videreudviklet og bruges i USA på mange universiteter og skoler.

Multiple choice

Metoden omkring clickers og peer instruction baserer sig meget på multiple choice-spørgsmål, der stilles til hele forsamlingen. Multiple choice er meget brugt i USA ved prøver og eksaminationer, men i Danmark ses det sjældent på universiteterne.

Men multiple choice kunne sagtens tages mere i brug i dansk universitetsundervisning, mener **Tina Bering Keiding**, lektor ved Institut for Didaktik, DPU.

"Inden for nogle bestemte typer viden er multiple choice rigtig godt. I mange fag er der nogle grundlæggende færdigheder – fag som medicin, anatomi, kemi. Men også i sprogfag, for eksempel omkring grammatik. I de fag er metoden ganske god til hurtig, formativ evaluering, som du for eksempel kan bruge hvis du som underviser har brug for at vide, hvor meget de studerende egentlig har lært", siger hun, og nævner også den tidsrationalisering,

der ligger omkring det at rette en multiple choice-test frem for en række skrevne opgaver.

Keiding peger dog på en åbenlys svaghed, der stiller krav til testens kvalitet, nemlig at man kan gætte sig til det rigtige svar ved udelukkelsesmetoden:

"Hvis du har tre svarmuligheder, så har du 33 procent chance for at gætte rigtigt, og hvis nogle af alternativerne er åbenlyst tåbelige, så vil den kvikke studerende hurtigt kunne udelukke dem. Så man skal stille kløgtige spørgsmål, og så skal man holde sig for øje, at det, man får svar på, er elevernes paratviden".

Tina Bering Keiding vurderer, at multiple choice-test vil blive mere udbredt herhjemme inden for teknik-, natur- og sundhedsvidenskabelige områder.

læring

i de studerende egen interaktion, siger KU's mest erfarne clicker-underviser

af hverdagen på amerikanske universiteter - her på University of North Carolina.

"Det er blevet fuldstændig gængs. Det er nærmest sådan, at når du starter på universitetet, går du først ned og køber en clicker til penalhuset", fortæller Martin Kristian Raida.

Registrerer forståelse og forbedringer

En af de første – hvis ikke den første – til at bruge systemet herhjemme er **lektor Ian Bearden**, partikelfysiker og studieleder på bachelorduddannelsen på Niels Bohr Institutet.

"Ideen er at finde nogle spørgsmål, som fortæller, om de studerende har forstået de ting, man underviser i. Man stiller typisk spørgsmålet som multiple choice, og de studerende svarer med deres clickers. Hvis næsten alle svarer rigtigt, kan man bare gå videre i teksten. Hvis næsten ingen svarer rigtigt er de tydeligvis ikke med. Men hvis den rigtige svarprocent ligger med 25 og 80 procent, beder man dem diskutere spørgsmålet med sidenmanden i to minutter, og så stiller man samme spørgsmål igen", fortæller Ian Bearden.

Resultatet, siger han, er forbløffende: "Man ser en kæmpe forbedring efter kun to minutter. Andelen af rigtige svar går ofte fra 30-40 procent til 80. Der sker noget i hovedet på de studerende, når de diskuterer det, og det er der, den egentlige læring sker. De studerende, der har det

rigtige svar, har bedre argumenter end dem med de forkerte svar, og samtidig er de bedre til at forklare tingene på det rigtige niveau, i forhold til deres medstuderende. Deres budskaber bliver forstået mere effektivt end mine, siger Bearden.

Når noget er på kanten af ens egen viden

Han peger også på en anden effekt af metoden, som der ikke findes dokumentation på, men som han selv er overbevist om, er stede: *De studerende lærer stoffet endnu bedre, når de forsøger at formulere deres forståelse over for andre.*

"Det at man forklarer ting, som ligger lige på kanten af ens egen viden, det er også det, vi gør som forskere. Jeg tror jeg ved noget, men når jeg så får et spørgsmål og skal fortælle om det, kommer jeg til at tale om tingene på en anden måde. Jeg ved ikke, hvordan man kan måle den effekt, men det kunne være interessant", siger han.

Ian Bearden begyndte selv at inddrage clickers i 2006-7. Kollegaen Peter Ditlevsen havde forsøgt sig med peer instruction-metoden, hvor han brugte nogle flash-cards. Men på en konference i USA deltog Bearden i en workshop om brugen af clickers, og da han vendte hjem bevilgede instituttet penge til en hold-sæt af clickers.

"Resultaterne var meget positive, og jeg var egentlig bange for, at jeg snød mig selv, så jeg fik en anden til at prøve det med samme resultater. Efter at have brugt det over 2-3 kurser besluttede vi at udvide brugen til alle studerende."

Stiller krav til underviseren

Metoden kræver dog også ting af underviseren. For det første må man være klar til at tage konsekvensen af de svar, der kommer fra de studerende. Hvis det viser sig, at de studerende ikke har forstået emnet, må man være klar til at sætte tempoet ned eller supplere med demonstrationsøvelser og andre tiltag.

Bearden erkender, at man ikke når det samme på en forelæsning med *peer instruction*, som man gør i løbet af en traditionel forelæsning:

"Det er rigtigt. Man kan som forlæser nå at sige mere, hvis man ikke bruger tid på, hvad de studerende kan og ikke kan. Men de fleste studier, jeg har læst om dette, samt min egen erfaring siger, at det, at man har stået ved tavlen og sagt noget, betyder ikke, at de har lært det. Med peer instruction får de et forståelses-skelet, som ny viden klæber hurtigere på".

lah

Arla ind på KU og AU

Det er ikke kun på det sundhedsvidenskabelige område – med NOVO – at KU gerne vil trække storindustrien tæt ind på livet. KULIFE og AU-Foulum har netop indgået en aftale med mejerigiganten Arla. Der er ifølge **forskningsdekan Erik Bisgaard Madsen** tale om en strategisk samarbejdsaftale.

"Vi har udpeget 11 specifikke områder – lige fra ernæringsforhold til emballage – hvor vi er forskningsmæssigt stærke, og Arla er interesseret i, at der laves forskning. Så har vi nogle folk, der arbejder sammen i udvalg og formulerer konkrete projekter, fx forskningsideer, som vi eventuelt kan søge støtte til", fortæller Bisgaard Madsen.

Betyder det, at KU skal til at produktudvikle for Arla?

"Vi kommer ikke til at lave egentlig produktudvikling, men de gode forskningsideer kommer ofte når man sætter folk sammen på tværs af miljøer. LIFE har mangeårig tradition for at samarbejde med landbrug og industri. Vi har 15-16 virksomheder på listen i LIFE's kontaktprogram, så det her er meget business as usual."

Aftalen indebærer, at Arla medfinansierer en række ph.d.-stillinger på LIFE. Men derudover er der ingen rede penge involveret i aftalen. Til gengæld håber Bisgaard Madsen på, at Arla vil være interesseret i at skyde penge i de forskningsprojekter, der kan komme ud af samarbejdet.

Hvem der ejer den viden, der kommer ud af det, tages der stilling til i det konkrete tilfælde, siger forskningsdekanen.

Arla-direktør Peder Tuborgh siger, at formålet med samarbejdet er at forbedre Danmarks – og således også Arlas – konkurrenceevne omkring fødevarerprodukter.

Samtidig med KU-aftalen har Arla indgået en tilsvarende aftale med Aarhus Universitet.

Publicerings-målinger favoriserer

- traditionel forskning, siger forskningsbibliotekar. Men målinger populære hos universitets-ledere: De er operative ved ansættelser m.m.

Der skal gode publicerings-tal til, hvis man vil avancere i den videnskabelige verden, men spørgsmålet om, hvor meget tallene er et udtryk for egentlig forskningskvalitet, deler vandene. Vil du have høje ratings på dine videnskabelige artikler, så lad for Guds skyld være med at lave ny, banebrydende forskning. Det giver ikke en pind. Den sikre vej er at læse op på andres forskning og lave en oversigtsartikel. Den har større chance for at komme igennem redaktørernes nåleøje, den vil blive bredt læst og citeret, og du vil få gode og ikke alt for dyre point på cv'et...

Sådan lyder den opskrift, lektor og tidl. forskningsbibliotekar **Finn Hansson** fra CBS opstiller, da FORSKERforum beder om hans kommentar til essayet *'Rigtige tidsskrifter – eller evig fortælse'* af Dennis Tourish (**SE NÆSTE SIDE**). Hansson bekræfter, at publicerings-spekulation i diverse måletal er en stadig vigtigere faktor, når der skal fastansættes på fakulteterne.

Der er to skudsikre måder at få mange citationer. Den ene er at lave en oversigtsartikel. Den anden er at udvikle noget metodisk

Finn Hansson

Metoden til at få mange citater ...

Forskningsbibliotekaren – som har beskæftiget sig en del med publicerings-indikatorer - mener, ratings af videnskabelige artikler har en berettigelse, både i forhold til, hvor mange der læser og citerer dem, og i forhold til, hvor anerkendte tidsskrifter, de trykkes i. Men han frygter, at det stigende fokus på artiklernes ratings sker på bekostning af en kvalitativ vurdering af forskningen:

”Det kan være en genvej i en kompliceret bedømmelsesproces, at man kigger på artiklernes ratings, og man kan frygte, at det er let at falde for det, frem for at skulle diskutere kvalitet af artikler i mange dage”.

Tallene siger nemlig ikke den fulde sandhed om en artikels kvalitet; de siger lige så meget om, hvordan *markedet* inden for videnskabelige artikler fungerer. Og det kan man faktisk godt spekulere i, forklarer han:

”Der er to skudsikre måder at få mange citationer. Den ene er at lave en oversigtsartikel på baggrund af de seneste ti års forskningsdiskussioner på et område og så konkludere: Her står vi i dag. Det er meget populært. Den anden er at udvikle noget metodisk. Hvis du for eksempel

kan udvikle en ny statistisk metode, så vil alle, der bruger den metode, referere til dig”

Hold fingrene fra det nye

Man skal så vidt muligt holde sig fra helt nye felter. Især hvis man vil med i de anerkendte tidsskrifter, hvor forkastelsesraten er høj. For når nåleøjet er lille, så er konservatismen også stor.

”På et tidspunkt blev en række fremtrædende økonomer interviewet, og de kunne alle fortælle, hvordan de i begyndelsen fik deres artikler tilbage i hovedet, og det var altså arbejde, der senere blev anset som banebrydende. Der er en indbygget konservatisme, og det bliver yderligere synlig, når man formaliserer rammerne”, siger Finn Hansson.

Når man taler om eliteforskere i dagens forskningsverden, er deres *publiceringsvolumen* ofte en af de faktorer, der nævnes. Men er de klogeste hoveder dem, der publicerer flittigst? Hansson tror ikke, fortidens store videnskabskoryfæer ville have glimret i det nuværende system.

Både Einstein og Bohr ville have haft det svært.

Sproget som faktor

En anden konsekvens af den voldsomme fokusering på high-end tidsskrifter er i forhold til sproget. Når de internationale tidsskrifter er så meget mere karrierefremmende end danske, vil flere og flere forskere satse på engelsk som deres formidlingsprog. Det giver en slagside i forhold til dansksproget forskningsformidling.

”Tidligere kunne man godt blive fastansat på at have skrevne dansksprogede bøger og artikler i økonomi og politik. I dag har du ingen chance, hvis du ikke skriver på engelsk, og det vil nok gøre, at mange yngre forskere vil nok holde sig tilbage fra at skrive på dansk, fordi det ikke er karrierefremmende. Det er der jo ikke noget at sige til, men man kan frygte, at man ikke længere vil have folk som Anders Ølgaard, der formidlede bredt og folkeligt med sine bøger om økonomi”, siger Hansson.

Endelig er der risikoen for, at danske forhold i sig selv bliver mindre attraktive at forske i: ”Hvis du for eksempel beskæftiger dig med efterlønsproblematikken og skriver til et internationalt tidsskrift, så er du nødt til først at bruge til på at forklare systemet. Og så megen plads har man sjældent at gøre godt med”.

Hylleberg: Godt med publiceringsmål

Aarhus-dekan Svend Hylleberg er i modsætning til lektor Finn Hansson ikke skeptisk overfor den større vægt på publiceringsmålinger:

”Ja, heldigvis”, lyder hans svar, for systemet gør ansættelsesarbejdet nemmere og mere kvalitetsbetonet. ”Går du tilbage i tiden og ser på de professorbedømmelser, vi havde dengang, så har jeg siddet i bedømmelsesudvalg med ti ansøgere. Man skulle læse hele deres produktion, og nogle af de ting, de indleverede var sågar aldrig blevet læst af nogen andre. Nu har vi et system, der viser deres produktion, så nu kan vi sige: I skal kun indlevere ti værker. Det synes jeg, er et godt system”.

Han mener også, hensynet til publiceringsmålinger er med til at åbne ansøgningsfeltet op i forhold til omverdenen.

”Vi lever i en internationaliseret verden, hvor der er mange flere ansøgere udefra. Før kom de fleste ansøgere indefra, og hensynet til nepotisme og kammerateri fik lov at spille en større rolle”.

I erhvervslivet ser man den modsatte tendens – en større vægt på bløde værdier og kvalitativ person-bedømmelse gennem tests og lignende?

”Mange af de tests er det komplette pladder og fortæller ikke en pind. Men selvfølgelig betyder det personlige indtryk noget – også hos os. Der sker ikke mange ansættelser uden at der har været samtaler, forelæsningsprøver og alverdens ting”, siger Hylleberg.

KU-forskningsdekan: Publiceringsmål og kvalitetsvurdering

John Mundy, forskningsprodekan ved KU-nat, mener heller ikke, at der ligger en direkte økonomisk tænkning til grund, når man vægter publiceringstallene højt ved ansættelser.

Mundy fastslår at publiceringstallene spiller en stor rolle og altid har gjort det. Men han afviser, at forsker-ansættelser skulle være væsentligt mere kvantitativt funderede end andre offentlige ansættelse.

«Jeg vil sige at uni-folk er underlagt en meget mere omfattende kvalitetsvurdering end de fleste andre offentlige ansatte. Hver gang, vi ansætter, er der en helhedsvurdering af kandidaten i forhold til hvad instituttet og fakultetet har brug for. Ansøgerne skal fortælle om deres indsats inden for forskning, undervisning, kommunikation og innovation. Der er obligatoriske prøveforelæsninger med folk fra institutledelsen, dekanatet og bedømmelsesudvalget», fortæller KU-prodekanen.

lah

I de rigtige tidsskrifter – eller evig fortabelse

Det er efterhånden et karrierekrav at få optaget artikler i de "rigtige" tidsskrifter - og det skader fagligheden, advarer englænderen DENNIS TOURISH

Der går en spøgelse gennem alverdens handelshøjskoler – tidsskriftsranking. I højere grad end de fleste andre fagområder har vi accepteret forestillingen om, at kvaliteten af det akademiske arbejde kan måles ved at se på, hvor det bliver publiceret, frem for på indholdet. *Financial Times* har opstillet en liste med 45 særligt foretrukne tidsskrifter og bruger lærerstabens publikationer i dem som et af deres mål for kvaliteten af MBA-programmer. The Association of Business Schools (ABS) i Storbritannien publicerer en evaluering af tidsskrifter og klassificerer dem ud fra de kriterier der bliver anvendt i Research Assessment Exercise, de femårige evalueringer af de britiske universiteter. Australien og andre lande har fulgt trop.

FORSKNINGSSTYRING PÅ TRYK

Disse lister bliver i stigende grad brugt til detailstyring af den akademiske forskningsindsats, således at forskerne bliver styret i retning af udgivelser i de foretrukne tidsskrifter – og straffet for deres inkompetence hvis det ikke lykkes for dem. Mange handelshøjskoler kræver i deres stillingsopslag at ansøgeren har publiceret i mindst et af de 94 tidsskrifter der har fået en kvalitetsrating på 4 i ABS' *Academic Journal Quality Guide*. Andre specificerer at man skal have publiceret inden for en "verdenselite"-gruppe på 22 tidsskrifter (med rating 4*). Én handelshøjskole kræver at ansatte på prøve skal publicere mindst én artikel i et ABS 4-tidsskrift for at kunne blive fastansatte.

Dette forvrider den faglige indsats ved at nedvurdere publikationer i tidsskrifter der ikke er blevet bedømt eller ligger længere nede på listen.

De mest roste tidsskrifter er amerikanske og afspejler den positivistiske og funktionalistiske ortodoksi der dominerer fagområdet i USA. De vier kun begrænset opmærksomhed til visse problemer inden for ledelsesteori og -praksis, såsom udnyttelse af medarbejderne og dårlige arbejdsforhold, raceforhold og etik. Britiske akademikere der gerne vil publicere i disse medier – hvilket kun lykkes for et fåtal – må rette sig efter disse prioriteringer.

Selve tidsskrifterne konkurrerer indbyrdes og efterligner procedurerne hos dem der allerede har succes. Flere insisterer nu på at hver artikel skal "rumme et markant teoretisk bidrag" frem

“Måske vil et tidsskrift en dag erklære at det har opnået en afslagsrate på 100 %

for at gøre kreativ brug af eksisterende teori, prioritere gentagelser af undersøgelse for at eliminere uholdbare resultater, eller rette sig efter praktikerens behov. Visse former for teori-dannelse og forskning får således højere prioritet end andre.

Elitetidsskrifterne har typisk en afslagsrate på over 90 %. Uden nogen god grund bliver denne rate taget som udtryk for tidsskriftets kvalitet og bliver et mål som andre stræber efter. Redaktørerne er blevet dommere, nævninge og, oftest, bødlere.

Men selv hvis man kommer gennem det nåleøje, venter der et vanskeligt forhindringsløb: Stadig mere kritiske kommentarer fra reviewere, en lang revisionsproces før artiklen kan genindsendes, så endnu en salve af kritik. De

publikationer der kommer ud af denne proces, er ikke altid blevet forbedret af det.

Hvor skal det ende? Måske vil et tidsskrift en dag erklære, at det har opnået en afslagsrate på 100 % – intet som nogen skriver, bliver anset for godt nok til at blive trykt i dets spalter.

Her er et andet slutresultat. University of Queensland i Australien har netop indført et "Q-Index". Dette måler en medarbejders modtagne forskningsmidler, videnskabelige publikationer (vægtet ud fra tidsskriftslisterne), vejledning af speciale- og ph.d.-studerende og disses færdiggørelsesfrekvens. Det udmønter sig så i et Q-Index – et tal med to decimaler – som bliver sammenlignet med gennemsnittet på universitets-, fakultets- og institutniveau.

Det bliver også sammenlignet med alle andre medarbejders i samme stillingskategori på det pågældendes fakultet og er frit tilgængeligt for ledere. Grundlæggende bliver folk reduceret til tal: Jeg er en 9,22, du er en 10,33, hun er en 12,34.

Jeg kan ikke forestille mig mange mere effektive metoder til at mindske den enkeltes motivation, øge ledelsens kontrol og demoralisere folk. Det er en del af kommercialiseringen af den akademiske verden, som ofte bliver retfærdiggjort med henvisning til behovet for "synlig evaluering". Det er den glidebane som tidsskriftsranking, uanset hvad den oprindelige hensigt var, har anbragt os på.

I denne henseende er handelshøjskolerne i frontlinjen for dårlige idéer. Det er på tide at tage tingene op til fornyet overvejelse. Frem for alt vil jeg opfordre til et STOP FOR ALLE RANKINGLISTER OVER TIDSSKRIFTER. Ydmygt at acceptere begrænsninger på, hvor vi publicerer, indskrænker forskningsfriheden. Det betyder, at hvad vi forsker i, hvordan vi gør det, og hvilke metoder vi gør brug af, bliver afgjort af kriterier, der IKKE er overensstemmende med, hvad der er vigtigt eller interessant. Vores karrierer bliver gjort til noget rent maskinelt, vores akademiske arbejde skadet. Det er spøgelse som bestemt ikke burde få lov at hemsøge os ret meget længere.

Dennis Tourish er professor i ledelse på Kent Business School.

Kilde: THE 16.dec. i Stig W. Jørgensens oversættelse.

Erhvervsmand pressede professor

- til at trække kritiske udtalelser. Men professoren fortrød og kalder det i dag selvcensur

Fritz Schur er ikke alene en af landets rigeste erhvervsmagnater, han regnes også for en af de mest indflydelsesrige. Han står tæt på regeringen, han er formand for Venstres pengeklub, hvilket han blandt andet er blevet belønnet for med formandskaber i DONG og SAS. Hans bolig på Christiansholm Slot i Klampenborg har ved utallige lejligheder lagt gulve til prominente fester med Anders Fogh Rasmussen, Helge Sander, Birthe Kjær, det nordkøbenhavnske jetsset og ikke sjældent med royal deltagelse.

PRESSE-PRES

Med så mange venner og så stor indflydelse er Schur en mand, man nødigt skal komme på tværs af, og det fik **Anders Drejer**, professor ved Institut for Erhvervsstudier og Teknologiledelse, AAU, at føle.

Kritisk journalistik om magtfuld erhvervsmand

I december forberedte Jyllands-Postens erhvervsredaktion en artikelserie baseret på mange måneders research. Her ville de blandt andet fortælle, hvordan Fritz Schur udøvede skattespekulation gennem sine mange virksomheder i ind- og udland og at han forsøgte at udnytte sine bestyrelsesposter i offentlige selskaber til at skaffe sig personlige fordele.

Da JP's research var i hus, kontaktede journalisterne Anders Drejer, der forsker i selskabsledelse, og bad om hans vurdering af sagen. Og Anders Drejer konstaterede på baggrund af JP's oplysninger, at Fritz Schur tydeligvis ikke formåede at holde sine roller som privatperson og regeringens foretrukne bestyrelsesformand adskilt.

Professor trak sine udtalelser tilbage

Men dårligt var avisen kommet på gaden, før telefonen ringede hos Anders Drejer. Det var Fritz Schurs chefjurist Martin Kasten, der ringede for at høre, om Drejer var klar over, hvad JP havde citeret ham for i dagens avis. Det var Drejer ikke, men Kasten lod ham forstå, at citaterne var helt ude på overdrevet og

Anders Drejer

opfordrede ham til at trække sine udtalelser med det samme.

For at gøre tingene nemmere havde Kasten allerede formuleret en mail på Drejers vegne om at han ville trække samtlige af sine udtalelser. Den sendte han til Anders Drejer og rådede ham til at sende den til JP.

"At blive angrebet på den måde og overhældt med en masse juridiske argumenter etc. er, kan jeg fortælle, ret ubehageligt. Hvad der vist også var meningen. Faktisk blev jeg så panisk i situationen, at jeg seriøst overvejede at udøve selvcensur", skrev Drejer efterfølgende i et indlæg i JP.

Men faktisk blev det ikke ved overvejelsen. Anders Drejer sendte nemlig mailen, som Schur-juristen havde formuleret, til JP.

... og professoren fortrød

På redaktionen var man noget rystet over, at en vigtig kilde nu svækkede historien ved at trække sine udtalelser. Men efter at have lyttet båndoptagelsen med interviewet igennem, kunne man slå fast, at Anders Drejer faktisk var korrekt citeret. Og da JP's erhvervsredaktør Steen Rosenbak havde forklaret dette til Drejer, fortrød han sit krav om at få udtalelserne trukket tilbage.

I dag ærgrer han sig over, at han gav efter over for Schur-juristen: "Jeg fik en email, som jeg lod mig presse til at sende videre. Det var en tåbelig fodfejl fra min side, men jeg var meget forvirret i situationen. Jeg skulle jo bare have slået koldt vand i blodet og ringet til Steen Rosenbak med det samme", fortæller Anders Drejer.

Graver-journalist: Forskere blevet mere 'selektive'

Det pres, som Fritz Schur gennem sin jurist lagde på Anders Drejer er ifølge Jyllands-Posten meget symptomatisk for sagen.

"Der er enormt mange kilder, der siger nej til at medvirke - flere end jeg nogensinde har oplevet", fortæller **Thomas G. Svaneborg**, der leder JP's erhvervsjournalistiske gravergruppe. Men selvom Svaneborg aldrig har oplevet et så massivt pres på kilderne, som det, Fritz Schur har lagt i denne sag, så er det langt fra ukendt, at det kan udløse mere end almindelig venlig interesse, når en forsker har udtalt sig kritisk som ekspertkilde i medierne.

"Jeg oplever, at der er en gruppe, der er blevet mere selektive og siger: Ja, jeg kunne egentlig godt udtale mig om dette, men prøv alligevel at ringe til en anden. Det er især dem, der har udtalt sig om finanskrisen og om at bankerne havde polstret sig for dårligt", fortæller Thomas G. Svaneborg.

Fritz Schur

Professoren: Jeg lavede selvcensur

For Anders Drejers vedkommende fik sagen med Fritz Schur ham til at skrive et indlæg i Jyllands-Posten hvor han beklagede, at han havde været på nippet til at udøve selvcensur, og han slår fast, at forskeres ret og mod til at udtale sig kritisk i medierne også er en del af den ytringsfrihed, man skal kæmpe for.

Drejer oplyser desuden, at han nu har taget kontakt til en advokat, så han med det samme kan få hjælp, hvis en tilsvarende sag skulle opstå.

Fritz Schur har gennem sin jurist oplyst, at han generelt ikke udtaler sig om presse og pressehåndtering.

lah

Vil afværge negativ presseomtale

Flere finans- og erhvervsforskere kan fortælle om, hvordan det udløser henvendelser, når de har udtalt sig kritisk om sager i medierne. Det kan være alt fra korte telefonopkald til indbydelser til kaffemøder, hvor tingenes rette sammenhæng skal forklares:

"Som regel er det nogle ganske positive samtaler. Men de har naturligvis en bagvedliggende dagsorden. Og så får de jo også sendt et signal om, at de holder øje med, hvem der udtaler sig," siger **Kent Bechmann**, professor (MSO) på Institut for finansiering, CBS.

En anden, der har oplevet, hvordan ekspertudtalelser i kritiske artikler kan vække mishag, er Karsten Naundrup Olesen, lektor ved Juridisk Institut, SDU. Han medvirkede i et tv-indslag, der stillede kritisk fokus på at repræsentanter fra Fyns Politi havde deltaget ved flere private jagtarrangementer.

"Det udløste en mail-henvendelse fra Fyns Politi, hvor man blandt andet skrev, at hvis det, jeg havde sagt, skulle være rigtigt, så kunne man jo heller ikke deltage i SDU's festlige begivenheder. Der var lidt en kant af: du må da indrømme, at du har taget fejl. Jeg følte mig ikke truet, men det var en lidt ubehagelig tone", fortæller Naundrup Olesen.

Hvorfor protesterer rektorer ikke

De engelske rektorer fører en eftergivenesspolitik over for regeringens nedskæringer og reformer, men det er nederlagspolitik. Tavsheden er dødbærende, mener politologen Aeron Davis

Hvorfor protesterer universitetsrektorerne ikke højt mod de foreslåede 50-pct.s nedskæringer på højere uddannelse og mod forhøjelserne af studiegebyrer fra 30.000 kr. til 60.-90.000 kr.? Hvorfor denne tavshedskultur når det akademiske miljø er truet som aldrig før?

TAVSHEDSKULTUR

Bekymring og vrede følelser blusser op blandt lærere, studerende og teknisk-administrativt personale på de højere uddannelsesinstitutioner. Universiteternes ledere er sakked bagud i forhold til deres underordnede. Deres tavshed øger personalets og de studerendes frustration.

Nogle har særlige motiver til at tie: Sådan set giver det god mening at The Russell Group (Storbritanniens 20 førende universiteter) holder tand for tunge: Det er dem der mister mindst i de forslag der er i spil. Medlemmerne af The University Alliance (alliance af 23 universiteter med fokus på erhvervsøkonomi) føler sig måske også mindre truede.

Men hvorfor er 1994 Group (koalition af 19 mindre universiteter) og Million+ (en tænketank der repræsenterer 27 universiteter) såvel som andre førende organisationer inden for højere uddannelse så tavse?

Man kan gætte på logikken bag ledernes tavshed: Der er stadig meget at vinde; insiderlobby-aktiviteter er stadig effektive, og alt for stærk modstand offentligt kan give bagslag i forhold til mange finansieringskilder i fremtiden. Man har med andre ord stadig meget at tabe eftersom der fortsat er betydelige statsmidler på bordet.

Men denne lobbystrategi har ikke båret frugt siden maj og vil næppe heller gøre det nu. Den svarer også i praksis til en accept af regeringens holdning til højere uddannelse. Insiderdiplomati og den åh-så-blide fremfærd i medierne gavner faktisk ministrenes forsøg på at gennemvinge uhørte forandringer inden for usædvanligt korte tidsrammer, for hvis der ikke lyder nogen offentlige protester fra universitetsverdenens ledere, formoder offentligheden at de samtykker.

Grundlæggende har rektorerne opgivet medierne og overladt det til de studerende at udgøre oppositionens stemme. Men offentligheden lader sig ikke forstyrre af, at lærere og studerende strejker eller besætter

“ Grundlæggende har rektorerne opgivet medierne og overladt det til de studerende at udgøre oppositionens stemme. Men offentligheden lader sig ikke forstyrre af, at lærere og studerende strejker eller besætter universitetsbygninger. Det er ikke en nyhedshistorie med mindre det fører til vold eller hærværk, hvilket som regel bare skader sagen ... ”

Aeron Davis

universitetsbygninger. Det er ikke en nyhedshistorie med mindre det fører til vold eller hærværk, hvilket som regel bare skader sagen.

Universitetsledernes tavshed ansporer til dette uheldsvangre resultat. Hvis desperate ansatte og studerende ikke bliver hørt, hvis de ikke føler sig repræsenteret af deres overordnede, vil de føle sig fristet til at ty til ekstreme midler – som det er sket i de forgangne uger.

Hvis universiteternes ledere ikke ønsker at det skal ske, er det eneste alternativ at tage bladet fra munden.

Universiteterne har helt tiden været udsat til at blive ramt hårdt under finanskrisen. De er et let mål eftersom offentligheden ikke opfatter dem som grundlæggende ydelser på linje med sundhedsvæsen, politi og grundskoleuddannelse.

I flere måneder har ministrene nu fremsat ideer om nedskæringer på højere uddannelse i medierne og ventet på den offentlige reaktion. Den kom bare aldrig, for de som politikere og journalister opfatter som autoriteterne – universiteternes ledere – har forholdt sig tavse, og så er regeringen fortsat med fuld kraft frem.

Nu er der kun meget kort tid tilbage, og vi står til at tabe meget. Dette omfatter det meste af, hvis ikke hele, vores undervisningsbudget – 100 procent inden for humaniora og samfundsvidenskaberne, ikke 40 procent som det ofte bliver gengivet.

Den sidste af de 5-årige vurderinger af universiteterne rummede en kraftig skævvridning til fordel for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvidenskab og matematik/medicin, og den kommende type vurdering, The Research Excellence Framework, vil gøre det i endnu højere grad. Visse fagområder vil, uanset hvordan de klarer sig, ende med færre forskningsmidler.

Uddelingen af midler fra forskningsrådene har altid favoriseret Russell Group-universiteterne og de institutioner der har de naturvidenskabelige-tekniske fag i fokus, og den udvikling vil sikkert eskalere.

Den livline mange institutioner kigger efter, er udenlandske studerende, men regeringen forsøger også at begrænse immigrationen kraftigt og forbereder forslag om at begrænse optaget til studerende på bachelorniveau.

Alle disse tiltag tilsammen, oven i nedskæringer og markedsføring af sektoren, kan meget vel betyde afslutningen for mange universiteter. Det er ikke kun universitetslærere, studerende og teknisk-administrativt personale der er forfærdede over alt dette. Der er også mærkbar uro og vrede blandt skolelærere, kunstnere, sygeplejersker, læger, musikere, advokater, kommunalarbejdere, politifolk og mange flere – en bekymring for at værdsatte institutioner og ydelser vil blive udslettet.

De er alle sammen desperate efter at institutionernes ledere – dem der har adgang til medierne – skal tage føringen i modstanden. Hvornår træder de i karakter?

Aeron Davis er lektor i politisk kommunikation på Goldsmiths, University of London.

Kilde: THE 2.dec. 2010

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

29. januar 2009. Kronprinsessen overrækker EliteForsk-prisen til Penkowa. Siden er de blevet omtalt sammen 123 gange.

Ralf, Sander og Kronprinsessen

En helt uvidenskabelig undersøgelse fortæller, hvem der er mest belastet af Penkowa-sagen.

Kronprinsesse Mary er blandt de ramte

Selv om Penkowa-sagen løbende har åbnet sig af nye overraskende veje, som har affødt massiv pressedækning, så har de fleste også nået et mætningspunkt med den sag.

Men dem, der må være mest trætte af den sag, er vel dem, der parres med Milena Penkowa. Et hurtigt skud fra hoften kunne være, at såvel en nuværende KU-rektor som en tidligere videnskabsminister længes efter at se deres navn omtalt i forbindelser, der ikke handler om den mørkøjede hjerneforsker – der for øvrigt snart kan skrive specialist i psykopati på cv'et. Hun er ifølge flere pressereferater i gang med at skrive en bog om psykopati.

Pressens blodtørst har hidtil kørt i to velanrettede spor: Hemmingsen-sporet og Sander-sporet. *Men hvem er det så egentlig gået hårdest ud over? Hvem er mest belastet af Penkowa-affæren?*

Og affære skal naturligvis ikke forstås som amourøs forbindelse, for den slags findes ikke i den seriøse forskningsverden. Hvor langt

Penkowa-sagen er kommet ud, afsløredes da rektor Ralf Hemmingsen tidligt i forløbet blev afkrævet en helt usædvanlig 'sexerklæring'. Den klarede han elegant ved at erklære, at han aldrig havde været på tomandshånd med Penkowa.

Penkowa-koefficienten: Ralf i top

For at belyse dette spørgsmål har FORSKERforum gjort brug af kvantitative metodiske målinger. Gennem komplicerede computerberegninger er Penkowa-koefficienten udregnet for en række involverede personer. Penkowa-koefficienten viser, hvor ofte personen optræder i en af de 2520 skrevne artikler, der i tidens løb er publiceret om Milena Penkowa.

Undersøgelsen afslører næsten dødt løb mellem Hemmingsen og Sander, hvis Penkowa-koefficient begge ligger på 0,31. En fintælling viser dog et marginalt forspring til KU-rektor **Ralf Hemmingsen**, der optræder i 790 Penkowa-artikler, hvorimod eks-minister **Helge Sander** kun er med 771 gange.

Penkows tidligere institutleder **Albert Gjedde** er i sagens natur også en jævnligt optrædende person med en Penkowa-koefficient på 0,07 (165 artikler).

Langt mere overraskende – ja, chokerende – er det at kongehuset også er belastet af skandalen. Den fjerdehøjeste Penkowa-koefficient-score opnås nemlig af **kronprinsesse Mary** med 0,05 (123 artikler). En noget utaknemmelig løn, som kronprinsessen her høster for at varetage sit job med at uddele den EliteForsk-pris, som Penkowa modtog i 2009.

Det er nærliggende at konkludere på denne uvidenskabelige undersøgelse: Kronprinsessen må bittert konstatere den mekanisme, som Penkowa selv har påpeget flere gange: *Når man stikker næsen frem, så bliver man straffet for det ...*